

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο πενταμελές τμήμα)
της 1ης Ιουλίου 2004*

Στην υπόθεση T-308/00,

Salzgitter AG, με έδρα το Salzgitter (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τους δικηγόρους J. Sedemund και T. Lübbig, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

υποστηριζόμενη από την

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τον W.-D. Plessing, επικουρούμενο από τον K. Schroeter, δικηγόρο,

παρεμβαίνουσα,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους K.-D. Borchardt και V. Kreuschitz, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της απόφασης 2000/797/EKAX της Επιτροπής, της 28ης Ιουνίου 2000, σχετικά με την κρατική ενίσχυση την οποία χορήγησε η Γερμανία στις εταιρίες Salzgitter AG, Preussag Stahl AG και στις θυγατρικές του κλάδου χαλυβουργίας του εν λόγω ομίλου, νυν Salzgitter AG — Stahl und Technologie (SAG) (ΕΕ L 323, σ. 5),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τέταρτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από την V. Tiili, πρόεδρο, J. Pirrung, P. Mengozzi, A. W. H. Meij και M. Βηλαρά, δικαστές,

γραμματέας: I. Νάτσινας, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 16ης Οκτωβρίου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

1 Το άρθρο 4 ΑΧ ορίζει:

«Θεωρούνται ότι δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά άνθρακος και χάλυβος και κατά συνέπεια καταργούνται και απαγορεύονται εντός της Κοινότητας, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην παρούσα Συνθήκη:

[...]

γ) οι επιδοτήσεις ή ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη μέλη ή οι ειδικές επιβαρύνσεις που επιβάλλονται από αυτά, υπό οποιαδήποτε μορφή.»

2 Το άρθρο 67 ΑΧ προβλέπει:

«1. Κάθε μέτρο κράτους μέλους, το οποίο δύναται να έχει αισθητή επίπτωση επί των όρων του ανταγωνισμού στις βιομηχανίες άνθρακος και χάλυβος, πρέπει να φέρεται σε γνώση της Ανωτάτης Αρχής από την ενδιαφερομένη κυβέρνηση.

2. Αν ένα τέτοιο μέτρο λόγω της φύσεώς του, διευρύνοντας ουσιωδώς τις διαφορές κόστους παραγωγής κατά τρόπο άλλο από μεταβολή της παραγωγικότητας, προκαλεί σοβαρή διατάραξη της ισορροπίας, η Επιτροπή, κατόπιν διαβουλεύσεως με τη Συμβουλευτική Επιτροπή και το Συμβούλιο, δύναται να λάβει τα ακόλουθα μέτρα:

- αν το μέτρο του κράτους αυτού συνεπάγεται επιζήμια αποτελέσματα για τις επιχειρήσεις άνθρακα και χάλυβα που υπάγονται στην αρμοδιότητά του, η Επιτροπή δύναται να του επιτρέψει να χορηγήσει σ' αυτές ενίσχυση της οποίας το ποσό, οι όροι και η διάρκεια καθορίζονται κατόπιν συμφωνίας με αυτήν. [...]

- αν το μέτρο του κράτους αυτού συνεπάγεται επιζήμια αποτελέσματα για τις επιχειρήσεις άνθρακα ή χάλυβα που υπάγονται στην αρμοδιότητα των λοιπών κρατών μελών, η Επιτροπή του απευθύνει σύσταση προς άρση των ανωτέρω αποτελεσμάτων με τα μέτρα που το κράτος αυτό κρίνει ότι συμβιβάζονται περισσότερο με τη δική του οικονομική ισορροπία.

[...]»

3 Το άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, ΑΧ ορίζει:

«Σε όλες τις περιπτώσεις που δεν προβλέπονται στην παρούσα Συνθήκη, στις οποίες απόφαση ή σύσταση της Επιτροπής παρίσταται αναγκαία για την πραγματοποίηση, κατά τη λειτουργία της κοινής αγοράς του άνθρακα και του χάλυβα και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5, ενός από τους σκοπούς της Κοινότητας, όπως ορίζονται στα άρθρα 2, 3 και 4, η απόφαση ή η σύσταση αυτή δύναται να εκδοθεί μετά ομόφωνη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου και κατόπιν διαβουλεύσεως με τη συμβουλευτική επιτροπή.

Η ίδια απόφαση ή σύσταση, εκδοθείσα με την αυτή μορφή, καθορίζει ενδεχομένως τις εφαρμοστέες κυρώσεις.»

- 4 Προκειμένου να ανταποκριθεί στις ανάγκες της αναδιαρθρώσεως του τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, η Επιτροπή στηρίχθηκε στις διατάξεις του άρθρου 95 ΑΧ για να θεσπίσει, από τις αρχές της δεκαετίας του '80, κοινοτικό καθεστώς το οποίο επιτρέπει τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα σε ορισμένες περιοριστικώς απαριθμούμενες περιπτώσεις. Το καθεστώς αυτό υπέστη διαδοχικές προσαρμογές, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι συγκυριακές δυσχέρειες της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα. Συναφώς, οι διαδοχικώς ληφθείσες αποφάσεις είναι κοινώς γνωστές ως «κώδικες ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα».
- 5 Στις 18 Δεκεμβρίου 1996 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 2496/96/ΕΚΑΧ, της 18ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με τη θέσπιση κοινοτικών κανόνων για τις ενισχύσεις προς τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα (ΕΕ L 338, σ. 42), απόφαση η οποία αποτελεί τον έκτο κώδικα ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα. Η απόφαση αυτή ίσχυσε από την 1η Ιανουαρίου 1997 μέχρι τις 22 Ιουλίου 2002.

Ιστορικό της διαφοράς

- 6 Η Salzgitter AG — Stahl und Technologie (στο εξής: προσφεύγουσα) είναι ένας ασκών δραστηριότητες στον τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα όμιλος που συνενώνει την Preussag Stahl AG και άλλες δραστηριοποιημένες στον ίδιο τομέα επιχειρήσεις.
- 7 Στη Γερμανία, ο Zonenrandförderungsgesetz (γερμανικός νόμος για την προώθηση της ανάπτυξης της ζώνης κατά μήκος των συνόρων με την πρώην Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας και την πρώην Δημοκρατία της Τσεχοσλοβακίας, στο

εξής: ZRFG) εκδόθηκε στις 5 Αυγούστου 1971 και εγκρίθηκε, μαζί με τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις του, από την Επιτροπή, κατόπιν εξετάσεως των μέτρων που προβλέπει υπό το πρίσμα του άρθρου 92 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 87 ΕΚ) και του άρθρου 93 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 88 ΕΚ). Οι τελευταίες τροποποιήσεις του ZRFG εγκρίθηκαν από την Επιτροπή ως συμβατές με τη Συνθήκη ΕΚ κρατικές ενισχύσεις (ΕΕ 1993, C 3, σ 3). Ο ZRFG έπαυσε οριστικά να ισχύει το 1995.

- 8 Από την πρώτη στιγμή, το άρθρο 3 του ZRFG προέβλεπε φορολογικές ενθαρρύνσεις υπό τη μορφή εκτάκτων αποσβέσεων (Sonderabschreibungen) και αφορολογίτων αποθεματικών (steuerfreie Rücklagen) όσον αφορά τις επενδύσεις που πραγματοποιούνταν σε κάθε εγκατάσταση επιχειρήσεως κείμενη κατά μήκος των συνόρων με την πρώην Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας και την πρώην Δημοκρατία της Τσεχοσλοβακίας (στο εξής: Zonenrandgebiet). Οι έκτακτες αποσβέσεις συνίσταντο στη δυνατότητα εγγραφής στον ισολογισμό της εταιρίας, ως επιδοτήσιμων επενδύσεων, ποσού αποσβέσεων που ήταν μεγαλύτερο σε σχέση με το κοινό δίκαιο, κατά το ή τα πρώτα έτη που έπονταν των εν λόγω επενδύσεων της σχετικής επιχειρήσεως. Τούτο συνεπαγόταν όσον αφορά την επιχείρηση μειωμένη βάση επιβολής φόρου και, επομένως, μεγαλύτερη ρευστότητα για το ή τα πρώτα έτη που έπονταν των επενδύσεων, παρέχοντας έτσι στη σχετική επιχείρηση πλεονέκτημα όσον αφορά διαθέσιμα κεφάλαια. Παρόμοιο πλεονέκτημα είχε επίσης παρασχεθεί στην επιχείρηση μέσω αφορολόγητων αποθεματικών. Ωστόσο, οι έκτακτες αποσβέσεις και τα αφορολόγητα αποθεματικά δεν ίσχυαν σωρευτικά.
- 9 Με έγγραφο της 3ης Μαρτίου 1999, η Επιτροπή, αφού ανακάλυψε στους ετήσιους λογαριασμούς της Preussag Stahl AG, μιας από τις εταιρίες του τωρινού ομίλου Salzgitter AG, ότι μεταξύ 1986 και 1995 της είχαν χορηγηθεί πολλαπλές ενισχύσεις βάσει του άρθρου 3 του ZRFG, ενημέρωσε την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας σχετικά με την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 6, παράγραφος 5, του έκτου κώδικα ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα σχετικά με τις ενισχύσεις που είχαν χορηγηθεί από τη Γερμανία στην Preussag Stahl AG και τις λοιπές θυγατρικές επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα του ομίλου Salzgitter AG. Με την εν λόγω απόφαση, που δημοσιεύθηκε στις 24 Απριλίου 1999 στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* (ΕΕ C 113, σ. 9), η Επιτροπή κάλεσε τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί των επιμάχων ενισχύσεων.

- 10 Στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, απεστάλησαν στην Επιτροπή, με έγγραφο της 10ης Μαΐου 1999, τα σχόλια των γερμανικών αρχών καθώς και οι παρατηρήσεις του μόνου παρεμβάντος τρίτου ενδιαφερομένου, της UK Steel Association, τις οποίες και διαβίβασε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.
- 11 Στις 28 Ιουνίου 2000, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 2000/797/ΕΚΑΧ, σχετικά με την κρατική ενίσχυση την οποία χορήγησε η Γερμανία στις εταιρείες Salzgitter AG, Preussag Stahl AG και στις θυγατρικές του κλάδου χαλυβουργίας του εν λόγω ομίλου, νυν Salzgitter AG — Stahl und Technologie (SAG) (ΕΕ L 323, σ. 5, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), δυνάμει της οποίας οι έκτακτες αποσβέσεις και τα αφορολόγητα αποθεματικά, που προβλέπονταν από το άρθρο 3 του ZRFG και χορηγήθηκαν στην προσφεύγουσα, όσον αφορά βασικό επιλέξιμο για ενίσχυση ποσό, αντιστοίχως, 484 και 367 εκατομμυρίων γερμανικών μάρκων, χαρακτηρίστηκαν ως ασύμβατες με την κοινή αγορά κρατικές ενισχύσεις. Σύμφωνα με τα άρθρα 2 και 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή αξίωσε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να ανακτήσει από την αποδέκτρια επιχείρηση τις εν λόγω ενισχύσεις και της ζήτησε να αναφέρει τα συγκεκριμένα μέτρα που θα λάμβανε για την ανάκτηση αυτή.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 12 Η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κρίση προσφυγή με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 21 Σεπτεμβρίου 2000.
- 13 Κατόπιν αιτήματος της προσφεύγουσας που είχε διατυπωθεί με το δικόγραφο της προσφυγής της, η καθής κλήθηκε από το Πρωτοδικείο, με έγγραφο της 13ης Νοεμβρίου 2000 του Γραμματέα, να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που αυτή υπέχει από το άρθρο 23 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού ΕΚΑΧ του Δικαστηρίου. Στις 3 Ιανουαρίου 2001, η καθής κατέθεσε στη Γραμματεία διοικητικό φάκελο συγκεκριμένο από 27 έγγραφα, εκ των οποίων κανένα δεν ήταν εμπιστευτικού χαρακτήρα. Με έγγραφο της 11ης Ιανουαρίου 2001, ο Γραμματέας πληροφόρησε την προσφεύγουσα ότι της είχε παρασχεθεί άδεια να μελετήσει τον κατατεθέντα στη Γραμματεία διοικητικό φάκελο.
- 14 Στις 30 Ιανουαρίου 2001 η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζήτησε να παρέμβει, στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, υπέρ της προσφεύγουσας.

- 15 Στις 29 Μαρτίου 2001, δεδομένου ότι οι διάδικοι δεν προέβαλαν αντίρρηση όσον αφορά το αίτημα παρεμβάσεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, επιτράπηκε στην τελευταία, με διάταξη του προέδρου του τετάρτου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου, να ασκήσει την παρέμβασή της.
- 16 Μετά την κατάθεση των παρατηρήσεων της προσφεύγουσας και της καθής επί του υπομνήματος παρεμβάσεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, η έγγραφη διαδικασία περατώθηκε στις 3 Σεπτεμβρίου 2001.
- 17 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τέταρτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε, αφενός, να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, αφετέρου, στο πλαίσιο της λήψεως μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, κάλεσε τους διαδίκους να καταθέσουν ορισμένα έγγραφα και να απαντήσουν σε ορισμένες ερωτήσεις πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση, πράγμα που οι τελευταίοι έπραξαν εντός της ταχθείσας προθεσμίας.
- 18 Οι διάδικοι ανέπτυξαν προφορικώς τις απόψεις τους και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 16ης Οκτωβρίου 2003.
- 19 Η προσφεύγουσα και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, παρεμβαίνουσα υπέρ αυτής, ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·

— να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

20 Η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

21 Προς στήριξη των ακυρωτικών αιτημάτων της, η προσφεύγουσα προβάλλει οκτώ λόγους. Ο πρώτος λόγος αντλείται από το γεγονός ότι η Επιτροπή προέβη σε διάφορες εσφαλμένες διαπιστώσεις σχετικά με την έννοια της κρατικής ενισχύσεως· ο δεύτερος λόγος αντλείται από την εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ και του άρθρου 67 ΑΧ· ο τρίτος λόγος αντλείται από τη μη εφαρμογή του άρθρου 95 ΑΧ· ο τέταρτος λόγος αντλείται από σφάλμα εκτιμήσεως λόγω του χαρακτηρισμού ορισμένων επενδύσεων ως μέτρων εμπιπτόντων στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚΑΧ· ο πέμπτος λόγος αντλείται από σφάλμα εκτιμήσεως στο μέτρο που η Επιτροπή δεν χαρακτήρισε ορισμένα επενδυτικά προγράμματα ως μέτρα σκοπούντα στην προστασία του περιβάλλοντος· ο έκτος λόγος αντλείται από σφάλμα εκτιμήσεως όσον αφορά τον ορισμό του καθοριστικού συντελεστή αποδοτικότητας· ο έβδομος λόγος αντλείται από παραβίαση της αρχής της ασφάλειας του δικαίου και, τέλος, ο όγδοος λόγος αντλείται από μη τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως.

Επί του πρώτου λόγου που αντλείται από το γεγονός ότι η Επιτροπή προέβη σε διάφορες εσφαλμένες διαπιστώσεις σχετικά με την έννοια της κρατικής ενισχύσεως

- 22 Με τον πρώτο λόγο της, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι κακώς η Επιτροπή χαρακτήρισε τις έκτακτες αποσβέσεις και τα αφορολόγητα αποθεματικά, που προβλέπονται από το άρθρο 3 του ZRFG, ως κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Ο λόγος αυτός υποδιαιρείται σε τέσσερα σκέλη αντλούμενα, αντιστοίχως, από τον γενικό χαρακτήρα των προβλεπομένων από το άρθρο 3 του ZRFG μέτρων, τον προβαλλόμενο αντισταθμιστικό χαρακτήρα των μέτρων αυτών, την προβαλλόμενη ανάγκη εξετάσεως των φορολογικών κανόνων των κρατών μελών της Κοινότητας προκειμένου να καθοριστεί τι ακριβώς αποτελεί «κανονική» φορολογική επιβάρυνση και, τέλος, την προβαλλόμενη για την Επιτροπή υποχρέωση να αποδείξει τις συνέπειες για τον ανταγωνισμό των προβλεπομένων από το άρθρο 3 του ZRFG μέτρων.

Επί του πρώτου σκέλους που αντλείται από εσφαλμένο χαρακτηρισμό των φορολογικών διατάξεων του άρθρου 3 του ZRFG στο μέτρο που αυτές αποτελούν γενικές φορολογικές διατάξεις

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 23 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι οι φορολογικές διατάξεις του ZRFG αποτελούν γενικές διατάξεις, ισχύουσες επί όλων των επιχειρήσεων της Κοινότητας που διαθέτουν εγκαταστάσεις στις όμορες με την πρώην Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας και την πρώην Δημοκρατία της Τσεχοσλοβακίας περιοχές της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι τα προβλεπόμενα από το άρθρο 3 του ZRFG φορολογικά μέτρα δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως κρατικές ενισχύσεις.

- 24 Η παρεμβαίνουσα συντάσσεται, κατ' ουσίαν, με τη θέση αυτή.

- 25 Η καθής παρατηρεί, κατ' αρχάς, ότι ο οριστικός χαρακτήρας των προγενεστέρων αποφάσεων της Επιτροπής σχετικά με τον ZRFG εμπόδιζε ήδη την έκδοση αποφάσεως μη χαρακτηρίζουσας ως κρατικές ενισχύσεις τα προβλεπόμενα από το άρθρο 3 του ZRFG μέτρα, και τούτο εφόσον η έννοια της κρατικής ενισχύσεως του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ είναι αναμφισβήτητα όμοια με αυτή του άρθρου 87 ΕΚ και τούτο έστω και αν οι σχετικοί με αυτές κανόνες είναι βασικώς διαφορετικοί.
- 26 Στη συνέχεια, η καθής διευκρινίζει ότι οι φορολογικές ελαφρύνσεις που προβλέπονται στο άρθρο 3 του ZRFG χαρακτηρίζονται από περιφερειακή ιδιαιτερότητα. Πράγματι, έστω και αν τα προβλεπόμενα από τη διάταξη αυτή μέτρα είναι δυνατόν να καλύπτουν όλες τις επιχειρήσεις, τα εν λόγω μέτρα παρέχουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σχετικά μόνον με τις επενδύσεις που πραγματοποιούνται στην ευνοούμενη περιοχή και όχι υπέρ των επενδύσεων που πραγματοποιούνται σε εγκαταστάσεις κείμενες εκτός της περιοχής αυτής. Τα μέτρα αυτά θεσπίστηκαν για να ευνοήσουν ειδικώς μια περιοχή και πρέπει, όπως είναι επόμενο, να θεωρηθούν ως κρατικές ενισχύσεις.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 27 Πρέπει, προκαταρκτικώς, να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η έννοια της κρατικής ενισχύσεως είναι γενικότερη αυτής της επιδοτήσεως επειδή περιλαμβάνει όχι μόνο θετικές παροχές, όπως οι ίδιες οι επιδοτήσεις, αλλά και παρεμβάσεις οι οποίες, υπό διάφορες μορφές, ελαφρύνουν τα βάρη που συνήθως πλήττουν τον προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως και, ως εκ τούτου, μολοντί δεν αποτελούν επιδοτήσεις υπό την αυστηρή έννοια του όρου, είναι της ίδιας με αυτές φύσεως και έχουν όμοια αποτελέσματα (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 23ης Φεβρουαρίου 1961, 30/59, *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg* κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 547, ειδικότερα σ. 557 της 15ης Μαρτίου 1994, C-387/92, *Banco Exterior de España*, Συλλογή 1994, σ. I-877, σκέψη 13, και της 1ης Δεκεμβρίου 1998, C-200/97, *Ecotrade*, Συλλογή 1998, σ. I-7907, σκέψη 34).

- 28 Επιπλέον, ο κοινοτικός δικαστής έχει διασαφηνίσει τις έννοιες που περιλαμβάνονται στις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις. Οι διασαφηνίσεις αυτές έχουν απλώς σημασία για την εφαρμογή των αντιστοίχων διατάξεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ, στο μέτρο που δεν είναι ασύμβατες με αυτή. Επομένως, είναι δικαιολογημένη, στο μέτρο αυτό, η αναφορά στη νομολογία σχετικά με τις εμπόρους στη Συνθήκη ΕΚ κρατικές ενισχύσεις προκειμένου να εκτιμάται ο νόμιμος χαρακτήρας των αποφάσεων αναφορικά με τις μνημονεύμενες στο άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ ενισχύσεις. Τούτο ακριβώς συμβαίνει, ειδικότερα, με τη νομολογία που διασαφηνίζει την έννοια της κρατικής ενισχύσεως (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 21ης Ιανουαρίου 1999, T-129/95, T-2/96 και T-97/96, Neue Maxhütte Stahlwerke και Lech-Stahlwerke κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-17, σκέψη 100, και της 29ης Ιουνίου 2000, T-234/95, DSG κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-2603, σκέψη 115).
- 29 Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, ο ειδικός ή επιλεκτικός χαρακτήρας ενός κρατικού μέτρου αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικά της έννοιας της κρατικής ενισχύσεως, ασχέτως του αν τούτο συμβαίνει στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚ (βλ., υπό την έννοια αυτή, τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 26ης Σεπτεμβρίου 1996, C-241/94, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-4551, σκέψη 24, και της 19ης Μαΐου 1999, C-6/97, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-2981, σκέψη 17) ή στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚΑΧ (προπαρατεθείσα στη σκέψη 27 ανωτέρω απόφαση Ecotrade, σκέψη 40), και τούτο παρά το γεγονός ότι το κριτήριο αυτό δεν μνημονεύεται ρητώς στο άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ. Επομένως, έχει σημασία να διαπιστωθεί αν το εν λόγω μέτρο συνεπάγεται, ή δεν συνεπάγεται, πλεονεκτήματα αποκλειστικώς προς όφελος ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων τομέων δραστηριότητας (βλ., υπό την έννοια αυτή, την προπαρατεθείσα στη σκέψη 27 ανωτέρω απόφαση Ecotrade, σκέψεις 40 και 41).
- 30 Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι η έννοια της ενισχύσεως, όπως προσδιορίζεται στη Συνθήκη ΕΚ, είναι νομικής φύσεως και πρέπει να ερμηνεύεται βάσει αντικειμενικών στοιχείων. Για τον λόγο αυτό, ο κοινοτικός δικαστής οφείλει, κατ' αρχήν, και ενόψει τόσο των συγκεκριμένων στοιχείων της διαφοράς που έχει υποβληθεί στην κρίση του όσο και του τεχνικού ή περίπλοκου χαρακτήρα των εκτιμήσεων της Επιτροπής, να ασκεί πλήρη έλεγχο καθόσον αφορά το ζήτημα εάν ένα μέτρο εμπύπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ (απόφαση Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2000, C-83/98 P, Γαλλία κατά Ladbroke Racing και Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-3271, σκέψη 25· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 2000, T-296/97, Alitalia κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-3871, σκέψη 95, και της 17ης Οκτωβρίου 2002, T-98/00, Linde κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-3961, σκέψη 40).

- 31 Τα πράγματα δεν θα μπορούσαν να είναι διαφορετικά προκειμένου περί του ζητήματος εάν ένα μέτρο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, εφόσον η άσκηση τέτοιου δικαστικού ελέγχου δεν είναι ασύμβατη με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ.
- 32 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα προσάπτει, κατ' ουσίαν, στην Επιτροπή το γεγονός ότι θεώρησε ότι οι φορολογικές διατάξεις του άρθρου 3 του ZRFG είναι επιλεκτικού χαρακτήρα.
- 33 Επομένως, υπό το φως της παρατεθείσας στην ανωτέρω σκέψη 29 νομολογίας, έχει σημασία να εξεταστεί το ζήτημα εάν τα εν λόγω μέτρα συνεπάγονταν, ή δεν συνεπάγονταν, πλεονεκτήματα προς όφελος ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων τομέων δραστηριότητας.
- 34 Πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 3 του ZRFG προβλέπει ότι οι φορολογούμενοι που προβαίνουν σε επενδύσεις σε βιομηχανική εγκατάσταση κείμενη στην Zonenrandgebiet μπορούν να πετυχαίνουν, κατόπιν αιτήσεως και ενόψει των κωλυμάτων που προκύπτουν από την ειδική κατάσταση της περιοχής αυτής, να λαμβάνονται υπόψη εκ των προτέρων, στο πλαίσιο του φόρου εισοδήματος, ορισμένοι παράγοντες δυνάμενοι να μειώσουν τη βάση επιβολής του φόρου. Τα δυνάμει του άρθρου 3 του ZRFG καλυπτόμενα από τις φοροελαφρύνσεις ποσά για έκτακτες αποσβέσεις και κατ' εξαίρεση αποθεματικά αφορούν επενδύσεις, τόσο σε κινητά όσο και σε ακίνητα που αποτελούν μέρος των παραγωγικών στοιχείων του ενεργητικού μιας εγκαταστάσεως. Είναι δυνατόν να λαμβάνονται υπόψη οι έκτακτες αποσβέσεις ύψους 50 % της τιμής κόστους του αγαθού κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους κατά το οποίο πραγματοποιήθηκε η αγορά ή η κατασκευή ή κατά τη διάρκεια των τεσσάρων επομένων οικονομικών ετών ως συμπλήρωμα των αποσβέσεων για μείωση αξίας, όπως προβλέπεται από τον νόμο περί φόρου εισοδήματος. Είναι δυνατόν να συνιστώνται αφορολόγητα αποθέματα (ύψους 50 % της τιμής κόστους των αγαθών του κεφαλαίου σε παραγωγικά στοιχεία ενεργητικού) το πολύ δύο έτη πριν από την περάτωση της εγκαταστάσεως.
- 35 Δεν αμφισβητείται ότι το άρθρο 3 του ZRFG εφαρμόζεται αδιακρίτως επί όλων των τομέων δραστηριότητας, επί όλων των τύπων επενδύσεων, ασχέτως του αν είναι σε κινητά ή ακίνητα, και σε όλες τις επιχειρήσεις, ασχέτως μεγέθους, δραστηριότητας ή έδρας.

- 36 Παρ' όλ' αυτά, είναι επίσης δεδομένο ότι επιτακτική προϋπόθεση για την εφαρμογή των προβλεπομένων από το άρθρο 3 του ZRFG μέτρων είναι να κείνται οι εγκαταστάσεις εντός των οποίων πραγματοποιούνται οι επενδύσεις στη Zonenrandgebiet. Εξάλλου, δεν αμφισβητείται ότι υπέρ της προσφεύγουσας εφαρμόστηκαν τα φορολογικά μέτρα που προβλέπονται στο άρθρο 3 του ZRFG, όσον αφορά τις δύο εγκαταστάσεις της που κείνται στο Peine και στο Salzgitter, στη Zonenrandgebiet.
- 37 Πάντως, η εξάρτηση της εφαρμογής ενός φορολογικού μέτρου, που περιλαμβάνεται σε ομοσπονδιακό νόμο, από την προϋπόθεση ότι οι σχετικές εγκαταστάσεις κείνται σε εδαφικώς περιορισμένη ζώνη κράτους μέλους, όπως συμβαίνει εν προκειμένω, αρκεί, κατ' αρχάς, για να θεωρηθεί ότι το εν λόγω μέτρο αφορά σαφώς προσδιορισμένη κατηγορία επιχειρήσεων.
- 38 Πράγματι, κατ' αρχήν, ένα φορολογικό μέτρο που μπορεί να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση διακρίνεται από ένα γενικό φορολογικό μέτρο λόγω του περιορισμένου χαρακτήρα, νομικώς ή πραγματικώς, του αριθμού των δικαιούχων του. Συναφώς, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι μικρή σημασία έχει το γεγονός ότι η επιλεκτικότητα του μέτρου απορρέει, π.χ., από τομεακό κριτήριο ή, όπως συμβαίνει εν προκειμένω, από κριτήριο γεωγραφικού εντοπισμού σε οριοθετημένο τμήμα του εδάφους κράτους μέλους. Αντιθέτως, έχει σημασία, προκειμένου ένα μέτρο να μπορεί να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση, να υπάγονται οι επωφελούμενες από το μέτρο αυτό επιχειρήσεις σε σαφώς προσδιορισμένη κατηγορία, μέσω της εφαρμογής, νομικώς ή πραγματικώς, του κριτηρίου που έχει θεσπιστεί με το εν λόγω μέτρο (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Δικαστηρίου της ΕΖΕΣ της 20ής Μαΐου 1999, Νορβηγία κατά Εποπτεύουσας Αρχής της ΕΖΕΣ, E-6/98, Report of EFTA Court, σ. 74, σημείο 37).
- 39 Εν προκειμένω, πρέπει να υπομνησθεί ότι το ίδιο το αντικείμενο των εν λόγω φορολογικών μέτρων συνίσταται στην ευνόηση των επενδύσεων σε εγκαταστάσεις κείμενες σε μια περιορισμένη γεωγραφικώς ζώνη του γερμανικού εδάφους, δηλαδή σε περιοχές που συνορεύουν με την πρώην Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας και την πρώην Δημοκρατία της Τσεχοσλοβακίας. Συναφώς, ούτε η προσφεύγουσα ούτε

η παρεμβαίνουσα αμφισβητούν το γεγονός ότι οι επενδύσεις πρέπει, προκειμένου να τυγχάνουν των σχετικών φορολογικών πλεονεκτημάτων, να γίνονται σε εγκαταστάσεις κείμενες σε περιορισμένη γεωγραφικώς ζώνη του γερμανικού εδάφους.

- 40 Πάντως, δεν αμφισβητείται ότι οι εγκατεστημένες στη Γερμανία επιχειρήσεις δεν μπορούσαν να επωφεληθούν των καλυπτομένων από τις φοροελαφρύνσεις ποσών για έκτακτες αποσβέσεις και σύσταση αφορολογήτων αποθεματικών που προβλέπονταν από το άρθρο 3 του ZRFG για τις επενδύσεις που πραγματοποιούνταν στις εκτός της Zonenrandgebiet εγκαταστάσεις τους. Εξ αυτού έπεται ότι τα μέτρα αυτά δεν ήταν δυνατόν να είναι επωφελή για όλες αδιακρίτως τις κείμενες στο εθνικό έδαφος επιχειρήσεις.
- 41 Η διαπίστωση αυτή δεν κλονίζεται από το γεγονός ότι τα προβλεπόμενα στο άρθρο 3 του ZRFG μέτρα αφορούσαν απλώς «εγκαταστάσεις» κείμενες στη Zonenrandgebiet και όχι επιχειρήσεις. Πράγματι, αν προβαλλόταν ο ισχυρισμός ότι τέτοια μέτρα δεν είναι επιλεκτικού χαρακτήρα για τον λόγο ότι δεν ευνοούν κατά τρόπο άμεσο τις επιχειρήσεις αλλά μόνο τις εγκαταστάσεις που κείνται στη Zonenrandgebiet, τούτο θα ισοδυναμούσε με καταστρατήγηση του κοινοτικού καθεστώτος των κρατικών ενισχύσεων. Εν πάση περιπτώσει, εν προκειμένω, η προσφεύγουσα δήλωσε ότι εξακολουθούσε να είναι η μόνη δραστηριοποιημένη χαλυβουργική επιχείρηση στη Zonenrandgebiet.
- 42 Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν ισχυρίστηκε ότι η προκύπτουσα από τα εν λόγω φορολογικά μέτρα διαφοροποίηση ήταν σύμφωνη προς τη φύση και την οικονομία του συστήματος στο οποίο αυτή εντάσσεται (βλ., κατ' αναλογία, τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Ιουλίου 1974, 173/73, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1974, σ. 351, σκέψη 33· της 9ης Δεκεμβρίου 1997, C-353/95 P, Tiercé Ladbroke κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-7007, σκέψεις 32 έως 37, και της 13ης Φεβρουαρίου 2003, C-409/00, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-1487, σκέψη 52· απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Σεπτεμβρίου 1995, T-471/93, Tiercé Ladbroke κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2537, σκέψη 62).
- 43 Υπό τις συνθήκες αυτές, το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου σκέλους που αντλείται από τον προβαλλόμενο αντισταθμιστικό χαρακτήρα των προβλεπομένων στο άρθρο 3 του ZRFG φορολογικών μέτρων

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 44 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι τα προβλεπόμενα στο άρθρο 3 του ZRFG μέτρα δεν παρείχαν ιδιαίτερο φορολογικό πλεονέκτημα στις επιχειρήσεις που πληρούσαν τις προϋποθέσεις για να επωφεληθούν των εκτάκτων αποσβέσεων ή των αφορολογήτων αποθεματικών, αλλά απλή αντιστάθμιση (τουλάχιστον μερική) των συγκεκριμένων μειονεκτημάτων που απέρρεαν από την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας σε μια περιοχή η οποία, λόγω της διαιρέσεως της Ευρώπης, βρίσκεται τεχνητώς απομονωμένη από τον οικονομικό χώρο της όπισθεν ευρισκομένης χώρας που ήταν φυσιολογικά ο δικός της. Έτσι, σύμφωνα με την προσφεύγουσα, οι φορολογικές διατάξεις του άρθρου 3 του ZRFG δεν είχαν δημιουργήσει κανένο μέτρο περιφερειακής ενισχύσεως, που σκοπούσε στην αντιστάθμιση των φυσικών μειονεκτημάτων της οικείας περιοχής. Στόχος των διατάξεων αυτών ήταν αποκλειστικώς η αντιστάθμιση ενός οικονομικού μειονεκτημάτος που είχε προκληθεί από την τεχνητή απομόνωση, πολιτικού αποκλειστικώς χαρακτήρα, ορισμένων γερμανικών συνοριακών περιοχών.
- 45 Συνεπώς, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι από τις διατάξεις του άρθρου 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ, που κηρύσσουν συμβατές με την κοινή αγορά τις ενισχύσεις που χορηγούνται στην οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας που έχουν θιγεί από τη διαίρεση της Γερμανίας, προκύπτει ότι οι συνθήκες στις όμορες με την πρώην Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας περιοχές δεν ήσαν «κανονικές». Τούτο καταδεικνύει ότι τα ληφθέντα υπέρ των συνοριακών περιοχών μέτρα δεν αποτελούσαν μέρος των συνήθων προγραμμάτων περιφερειακών ενισχύσεων, αλλά αποτελούσαν *sui generis* κανόνες. Σε τελευταία ανάλυση, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι αυτό που είναι έγκυρο στο πεδίο της Συνθήκης ΕΚ είναι εξίσου έγκυρο και σ' αυτό της Συνθήκης ΕΚΑΧ.
- 46 Η παρεμβαίνουσα ισχυρίζεται ότι το άρθρο 87 ΕΚ καθιερώνει διάκριση μεταξύ των αντισταθμιστικών λόγω ζημιών μέτρων, που προβλέπονται στην παράγραφο 2, στοιχείο γ', και των κανονικών περιφερειακών ενισχύσεων στις οποίες αναφέρεται η

παράγραφος 3, στοιχεία α' και γ', στο μέτρο που τα αντισταθμιστικά μέτρα και οι εν λόγω ενισχύσεις δεν μπορούν να εκτιμηθούν κατά τον ίδιο τρόπο. Το χαρακτηριστικό γνώρισμα των περιφερειακών ενισχύσεων έγκειται στο γεγονός ότι η κείμενη στη μειονεκτική περιοχή επιχείρηση τυγχάνει, λόγω της κρατικής ενισχύσεως, ενός πλεονεκτήματος σε σχέση με τις φυσιολογικές οικονομικές συνθήκες της και τους κανονικούς όρους ανταγωνισμού. Αντιθέτως, κατά την παρεμβαίνουσα, οι προβλεπόμενες στο άρθρο 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ ενισχύσεις χρησιμεύουν για την αντιστάθμιση ζημιών που δεν προκύπτουν από τα φυσιολογικά οικονομικά δεδομένα της οικείας επιχειρήσεως, αλλά από μια περίπτωση ανωτέρας βίας, συγκεκριμένα τη διαίρεση της Ευρώπης. Έτσι, η αντισταθμιστική ενίσχυση για ζημιές απλώς συντελεί στο να προσεγγίζει ο δικαιούχος της τις συνθήκες υπό τις οποίες θα τελούσε εάν δεν υφίστατο το ζημιογόνο γεγονός.

47 Σύμφωνα με την παρεμβαίνουσα, το γεγονός ότι δεν λαμβάνεται υπόψη στη Συνθήκη ΕΚΑΧ η κατάσταση των επιμάχων στην υπό κρίση υπόθεση γερμανικών συνοριακών ζωνών εξηγείται από ιστορικούς λόγους: η Συνθήκη ΕΚΑΧ συνάφθηκε στις 18 Απριλίου 1951, δηλαδή σε χρόνο κατά τον οποίο πιστευόταν ακόμη ότι η διαίρεση της Γερμανίας θα ήταν προσωρινή και θα μπορούσε να θεραπευθεί με Συνθήκη για γενική ειρήνη.

48 Η παρεμβαίνουσα ισχυρίζεται ακόμη ότι, στο μέτρο που ο ΖRFG, ιδίως το άρθρο του 3, προέβλεπε μέτρα μη ειδικά για τον τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, δεν αντέκειτο προς τη Συνθήκη ΕΚΑΧ η επικουρική εφαρμογή του άρθρου 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ στον τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα καθώς και η δυνατότητα που είχαν οι οικείες επιχειρήσεις να επωφελούνται τέτοιων γενικών μέτρων. Δεδομένου ότι η Επιτροπή είχε εξετάσει τον ΖRFG, καθώς και τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις του, υπό το πρίσμα του άρθρου 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ και είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι διατάξεις του ΖRFG ήταν αναγκαίες για την αντιστάθμιση των οικονομικών μειονεκτημάτων που προκαλούνταν από τη διαίρεση της Γερμανίας, το εν λόγω κοινοτικό όργανο είχε αναγνωρίσει τον αιτιώδη σύνδεσμο που υφίστατο μεταξύ της διαίρεσεως της Γερμανίας και της ανάγκης για τα προβλεπόμενα από τον ΖRFG αντισταθμιστικά μέτρα. Σύμφωνα με την παρεμβαίνουσα, με βάση την εξέταση της Επιτροπής, είχε τότε επιτραπεί στη Γερμανία, ήδη δυνάμει μόνο της Συνθήκης ΕΚ, η θέσπιση μέτρων όπως αυτών του άρθρου 3 του ΖRFG στον τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, χωρίς αυτό να απαιτεί άδεια της Επιτροπής. Εξάλλου, η παρεμβαίνουσα παρατηρεί συναφώς ότι η Επιτροπή δεν διαθέτει καμία «εγκριτική αρμοδιότητα» στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ, που θεσπίζει σύστημα νομίμων εξαιρέσεων. Εν κατακλείδι, η παρεμβαίνουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή στερούνταν της εξουσίας να αποφανθεί ότι η προσφυγή από τις επιχειρήσεις της

βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα σε έκτακτες αποσβέσεις δυνάμει του άρθρου 3 του ZRFG ήταν ασύμβατη με τους κανόνες που διέπουν την κοινή αγορά άνθρακα και χάλυβα.

- 49 Η καθής ανταπαντά ότι η επιλεκτική θέσπιση ευνοϊκών μέτρων, του τύπου αυτών που προβλέπονται από το άρθρο 3 του ZRFG, αποτελεί επίσης κρατική ενίσχυση όταν σκοπεί στην αντιστάθμιση οικονομικού μειονεκτημάτος. Πράγματι, κατά την καθής, οι ενισχύσεις πρέπει να εκτιμώνται ανάλογα με τα αποτελέσματά τους και όχι με βάση τον επιδιωκόμενο υπ' αυτών σκοπό. Επομένως, το άρθρο 3 του ZRFG δεν μπορεί να θεωρηθεί ως γενικό φορολογικό μέτρο μη έχον τον χαρακτήρα κρατικής ενισχύσεως για τον απλό λόγο ότι ο δηλωμένος στόχος του συνίσταται στην αντιστάθμιση των οικονομικών μειονεκτημάτων μιας περιοχής.
- 50 Επιπλέον, η καθής αποκλείει οποιαδήποτε δυνατότητα κατ' αναλογίαν εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ. Το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ απαγορεύει τις επιδοτήσεις ή τις ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη μέλη υπό οποιαδήποτε μορφή. Οποιαδήποτε εξαίρεση από την απαγόρευση αυτή είναι αδιανόητη. Εξάλλου, η καθής υποστηρίζει ότι μια τέτοια εφαρμογή θα μπορούσε μόνο να δικαιολογηθεί από την ύπαρξη κενού στη Συνθήκη ΕΚΑΧ, πράγμα που κατ' αυτήν δεν υφίσταται. Πράγματι, κατά τη γνώμη της καθής, η ανυπαρξία, στο πεδίο της Συνθήκης ΕΚΑΧ, ειδικής διατάξεως όσον αφορά τις γερμανικές συνοριακές ζώνες εξηγείται από την αυστηρότερη πειθαρχία που χαρακτηρίζει τον τομέα αυτό και καταδεικνύει ότι οι συντάκτες της Συνθήκης δεν θέλησαν την ύπαρξη κάποιας ευνοϊκής μεταχειρίσεως. Εν πάση περιπτώσει, η καθής φρονεί ότι το άρθρο 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ δεν αποκλείει οποιαδήποτε εξουσία εκτιμήσεως της Επιτροπής, και τούτο εφόσον η τελευταία οφείλει να ελέγχει εάν μια ενίσχυση είναι πράγματι αναγκαία για την αντιστάθμιση των οικονομικών μειονεκτημάτων που έχουν προκληθεί από τη διαίρεση της Γερμανίας.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 51 Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου της, η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε την ύπαρξη του δευτέρου στοιχείου μιας κρατικής ενισχύσεως, συγκεκριμένα το παρεχόμενο από τα επίμαχα μέτρα πλεονέκτημα.

- 52 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί το ζήτημα αν, όπως διαπίστωσε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, τα απορρέοντα από το άρθρο 3 του ZRFG φορολογικά μέτρα παρέσχον πλεονέκτημα στην προσφεύγουσα.
- 53 Σύμφωνα με την υπομνησθείσα στην ανωτέρω σκέψη 27 νομολογία, η έννοια της ενισχύσεως καλύπτει τις κρατικές παρεμβάσεις που, υπό διάφορες μορφές, ελαφρύνουν τα βάρη που κανονικώς πλήττουν τον προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως.
- 54 Από το άρθρο 3 του ZRFG προκύπτει ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας παραιτήθηκε της εφαρμογής των φορολογικών κανόνων του γερμανικού κοινού καθεστώτος όσον αφορά καλυπτόμενα από τις φοροελαφρύνσεις ποσά για αποσβέσεις και για σύσταση αποθεματικών για τις επενδύσεις σε πάσης φύσεως στοιχεία ενεργητικού οι οποίες πραγματοποιούνται σε εγκαταστάσεις κείμενες στη Zonenrandgebiet.
- 55 Όπως έχει ήδη διαπιστωθεί στην ανωτέρω σκέψη 36, η προσφεύγουσα επωφελήθηκε της εφαρμογής των προβλεπομένων από το άρθρο 3 του ZRFG φορολογικών μέτρων όσον αφορά τις δύο εγκαταστάσεις της στο Peine και στο Salzgitter στη Zonenrandgebiet.
- 56 Πάντως, σύμφωνα με το γράμμα του άρθρου 3 του ZRFG, τα μέτρα αυτά ανακούφισαν την προσφεύγουσα από επιβαρύνσεις, πράγμα που δεν θα ήταν δυνατό να έχει συμβεί βάσει του γερμανικού φορολογικού συστήματος κοινού δικαίου, τουλάχιστον από δύο απόψεις.
- 57 Πρώτον, τα μέτρα αυτά παρέσχον στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει πρόσθετες αποσβέσεις εκτός από τις αποσβέσεις λόγω υποτιμήσεως κατά τα πρώτα έτη που ακολούθησαν το οικονομικό έτος κατά το οποίο πραγματοποιήθηκαν οι επενδύσεις· επομένως, δεδομένου ότι αυτά τα καλυπτόμενα από τις φοροελαφρύνσεις ποσά έχουν εκπέσει από το ακαθάριστο κέρδος, τα φορολογητέα έσοδα της επιχειρήσεως μειώθηκαν σημαντικώς κατά τα ίδια αυτά έτη. Κατά συνέπεια, όπως διαπίστωσε η Επιτροπή στην εξηκοστή αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως, η προσφεύγουσα επωφελήθηκε ενός «ταμειακού πλεονεκτήματος», του οποίου δεν θα επωφελούνταν αν οι εγκατα-

στάσεις της δεν βρίσκονταν στη Zonenrandgebiet. Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα παραδέχθηκε, όπως η ίδια έχει εγγράφως αναφέρει, ότι επωφελήθηκε ενός ταμειακού πλεονάσματος απορρέοντος από τα προβλεπόμενα από το άρθρο 3 του ZRFG, μέτρα, όπως, εξάλλου, έχει τούτο διαπιστωθεί από την Επιτροπή στην εκατοστή αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως.

- 58 Δεύτερον, από το άρθρο 3 του ZRFG προκύπτει ότι η έκτακτη απόσβεση μπορούσε να προβληθεί όχι μόνο κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους κατά το οποίο πραγματοποιήθηκε η επένδυση, αλλά και κατά τη διάρκεια των τεσσάρων επομένων οικονομικών ετών· αυτή η δυνατότητα επέτρεπε στην ενισχυθείσα επιχείρηση να εκτείνει διαχρονικώς, και δη να μειώσει, τη βάση επιβολής φόρου επί των εσόδων της. Όπως διευκρινίζεται στην εξηκοστή πρώτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως, «μια τέτοια αναβολή της πληρωμής φόρου [...] μπορεί να εκληφθεί ως δάνειο με μηδενικό επιτόκιο για το ποσό του φόρου του οποίου αναβάλλεται η πληρωμή και για τη χρονική διάρκεια της αναβολής». Πράγματι, παρά το γεγονός ότι ο φόρος οφειλόταν κατά το πέρας της περιόδου αναβολής, η επιχείρηση θα έχει, παρ' όλ' αυτά, τύχει καθ' όλη της διάρκεια της αναβολής πλεονεκτήματος αντίστοιχου προς τη διαφορά μεταξύ του αναλογικώς προσδιορισμένου ποσού του φόρου κατά το πέρας της περιόδου αναβολής, λαμβανομένων υπόψη των επιτοκίων και του ποσού του φόρου που θα οφειλόταν αν δεν είχε χορηγηθεί η αναβολή.
- 59 Κατά συνέπεια, τα προβλεπόμενα από το άρθρο 3 του ZRFG φορολογικά μέτρα αποτελούσαν αναβολή πληρωμής του φόρου που ανακούφιζε την προσφεύγουσα από τις σχετικές επιβαρύνσεις οι οποίες, κανονικώς, θα έπρεπε να βαρύνουν τον προϋπολογισμό της.
- 60 Η διαπίστωση αυτή δεν κλονίζεται από τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας και της παρεμβαίνουσας κατά τα οποία, αφενός, τα φορολογικά μέτρα του άρθρου 3 του ZRFG έχουν ως αντικείμενο μόνο την αντιστάθμιση του οικονομικού μειονεκτήματος που προέκυπτε από την τεχνητή απομόνωση, για πολιτικούς λόγους, των περιοχών της Zonenrandgebiet και, αφετέρου, από το άρθρο 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ καταδεικνύεται ότι η κατάσταση των οικείων συνοριακών περιοχών μεταξύ των δύο Γερμανιών ήταν ανώμαλη.

- 61 Πρώτον, το γεγονός ότι, όπως υποστηρίζουν η προσφεύγουσα και η παρεμβαίνουσα, το άρθρο 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ αναγνωρίζει το συμβατό των «ενισχύσεων προς την οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας οι οποίες θίγονται από τη διαίρεση της Γερμανίας, κατά το μέτρο που είναι αναγκαίες για την αντιστάθμιση των οικονομικών μειονεκτημάτων που προκαλούνται από τη διαίρεση αυτή», δεν μπορεί να επηρεάσει τον χαρακτηρισμό ενός μέτρου ως κρατικής ενισχύσεως κατά την έννοια της Συνθήκης ΕΚΑΧ.
- 62 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 305, παράγραφος 1, ΕΚ, οι διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ δεν τροποποιούν αυτές της Συνθήκης ΕΚΑΧ, ιδίως όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών μελών, τις εξουσίες των οργάνων της Κοινότητας και τους κανόνες που έχουν τεθεί με τη Συνθήκη αυτή για τη λειτουργία της κοινής αγοράς άνθρακα και χάλυβα. Κατά συνέπεια, οι διατάξεις της Συνθήκης ΕΚΑΧ διατηρούν το δικό τους πεδίο εφαρμογής (απόφαση του Πρωτοδικείου της 25ης Μαρτίου 1999, T-37/97, Forges de Clabecq κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-859, σκέψη 132). Μόνο στο μέτρο που ορισμένα ζητήματα δεν έχουν αποτελέσει το αντικείμενο διατάξεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ ή των ρυθμίσεων που έχουν θεσπιστεί βάσει της τελευταίας, είναι δυνατό η Συνθήκη ΕΚ και οι θεσπισμένες για την εφαρμογή της διατάξεις να εφαρμόζονται επί των υπαγομένων στη Συνθήκη ΕΚΑΧ προϊόντων (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 1987, 328/85, Deutsche Babcock, Συλλογή 1987, σ. 5119, σκέψη 10, και της 24ης Σεπτεμβρίου 2002, C-74/00 P και C-75/00 P, Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-7869, σκέψη 100).
- 63 Πάντως, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, το ζήτημα της χορηγήσεως κρατικών ενισχύσεων αποτελεί το αντικείμενο των διατάξεων του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ και, κατά συνέπεια, όσον αφορά το πρόβλημα αυτό, τα κράτη μέλη δεν είχαν την πρόθεση να θεσπίσουν τους ίδιους κανόνες ούτε το ίδιο πεδίο παρεμβάσεως των Κοινοτήτων (βλ. την προπαρατεθείσα στην ανωτέρω σκέψη 62 απόφαση Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, σκέψεις 101 και 102).
- 64 Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι στη Συνθήκη ΕΚΑΧ δεν υφίστανται διατάξεις όμοιες ή αντίστοιχες προς αυτές του άρθρου 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ, η αναγνώριση του συμβατού ενισχύσεων χορηγηθεισών στην οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας που έχουν θιγεί από τη διαίρεση της Γερμανίας στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚ δεν επηρεάζει ούτε το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, ούτε, όπως είναι επόμενο, την έννοια της κρατικής ενισχύσεως, όπως αυτή ορίζεται από τη διάταξη αυτή.

- 65 Όσο για το επιχείρημα της παρεμβαίνουσας, κατά το οποίο η ανυπαρξία στη Συνθήκη ΕΚΑΧ διατάξεων ομοίων ή αντιστοίχων προς αυτές του άρθρου 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ μπορεί να εξηγηθεί για ιστορικούς λόγους, ούτε το επιχείρημα αυτό μπορεί να γίνει δεκτό.
- 66 Πράγματι, όπως προκύπτει τόσο από το γράμμα του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ όσο και από το πλαίσιο και τους στόχους της διατάξεως αυτής, με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ επιδιώχθηκε μια όλως αυστηρή αντιμετώπιση του ζητήματος της απαγορεύσεως των κρατικών ενισχύσεων. Πάντως, και όταν ακόμη ήταν δυνατό να γίνει πιστευτό, το 1951, όπως υποστηρίζει η Γερμανική Κυβέρνηση, ότι η διαίρεση της Γερμανίας θα ήταν μόνο προσωρινή, γεγονός πάντως είναι ότι η κατάσταση αυτή, που χρονολογείται από την καθιέρωση, το 1948 της διαχωριστικής γραμμής μεταξύ των δύο κατεχομένων ζωνών, μπορούσε να ληφθεί υπόψη κατά τον χρόνο της συντάξεως της Συνθήκης ΕΚΑΧ και να αντικατοπτρισθεί στο κείμενό της.
- 67 Είναι αληθές ότι, μέχρι τη λήξη ισχύος του πρώτου κώδικα ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα [απόφαση 257/80/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 1ης Φεβρουαρίου 1980, για τη θέσπιση κοινοτικών κανόνων σχετικά με τις ειδικές ενισχύσεις για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα (ΑΒΙ. L 29, σ. 5)], στις 31 Δεκεμβρίου 1981, η Επιτροπή είχε υιοθετήσει ερμηνεία διαφορετική αυτής της οποίας υπεραμύνεται στην υπό κρίση υπόθεση, ερμηνεία κατά την οποία το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ ίσχυε μόνο για τις ειδικές ενισχύσεις υπέρ των επιχειρήσεων του τομέα άνθρακα και χάλυβα δηλαδή για τις ενισχύσεις των οποίων οι επιχειρήσεις αυτές επωφελούνταν ειδικώς ή κυρίως, ενώ η εφαρμογή σ'αυτον τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα των καθεστώτων γενικών και περιφερειακών ενισχύσεων υπόκεινταν στον έλεγχο της Επιτροπής βάσει τόσο των διατάξεων του άρθρου 67 ΑΧ όσο και αυτών των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ.
- 68 Υπό την επιφύλαξη της εξετάσεως του δευτέρου λόγου σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ και του άρθρου 67 ΑΧ, το γεγονός ότι, για κάποιο διάστημα, η Επιτροπή θεωρούσε, στο πλαίσιο της σχετικής με τη λήψη αποφάσεων πρακτικής της, ότι τα γενικά ή περιφερειακά καθεστώτα, ακόμα και στο μέτρο που αυτά ίσχυαν στον τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, δεν καλύπτονταν από το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ, τούτο δεν μπορεί, παρ' όλ' αυτά, να έχει οποιαδήποτε επιρροή όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

- 69 Πράγματι, από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ δεν προκύπτει ότι οι συντάκτες της είχαν τη σαφή πρόθεση να ορίσουν όσον αφορά το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ ένα τέτοιο περιοριστικό πεδίο εφαρμογής και ότι, κατά συνέπεια, δεν θεωρούσαν ότι ήταν αναγκαία παρέκκλιση από αυτή τη διάταξη, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η διαίρεση της Γερμανίας.
- 70 Επιπλέον, θα ήταν λάθος να αντληθεί, από την ύπαρξη εξαιρέσεως από μια περιεχόμενη στη Συνθήκη ΕΚ απαγόρευση, αυτόματη και αναδρομική επέκταση μιας τέτοιας εξαιρέσεως σε αντίστοιχη απαγόρευση περιεχόμενη στην προγενεστέρως συναφθείσα Συνθήκη ΕΚΑΧ. Μια τέτοια ενέργεια θα κατέληγε στην τροποποίηση του κειμένου της Συνθήκης ΕΚΑΧ, καταστρατηγώντας τις προβλεπόμενες για τον σκοπό αυτό διαδικασίες.
- 71 Δεύτερον, έστω και αν υποθεθεί ότι, όπως διατείνεται η προσφεύγουσα, η απλή ύπαρξη των διατάξεων του άρθρου 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ αποδεικνύει την «ανώμαλη» φύση των υφισταμένων όσον αφορά το έδαφος της Zonenrandgebiet συνθηκών, γεγονός πάντως είναι ότι, εν προκειμένω, η διαπίστωση αυτή δεν είναι αρκετή για να εμποδιστεί η εφαρμογή του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, λόγω του προβαλλομένου ως αντισταθμιστικού χαρακτήρα των προβλεπομένων από το άρθρο 3 του ZRFG φορολογικών μέτρων για το οικονομικό μειονέκτημα που αντιμετωπίζει το έδαφος αυτό.
- 72 Όπως το Δικαστήριο έχει επισημάνει στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚΑΧ, δεδομένου ότι οι θεσπισθείσες με το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ κατάργηση και απαγόρευση έχουν γενικό και απόλυτο χαρακτήρα, δεν μπορούν αυτές να ακυρωθούν από την εφαρμογή μιας κατά προσέγγιση και αβέβαιης αντισταθμιστικής διαδικασίας (προπαρατεθείσα στην ανωτέρω σκέψη 27 απόφαση De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg κατά Ανωτάτης Αρχής, σ. 573). Πάντως, η προσφεύγουσα δεν κατέδειξε τον βέβαιο χαρακτήρα του αιτιώδους συνδέσμου που υφίσταται μεταξύ αυτού του προβαλλομένου μειονεκτημάτος και των προοριζομένων για την αντιστάθμισή του μέτρων.
- 73 Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία, ο νόμιμος χαρακτήρας μιας σχετικής με κρατικές ενισχύσεις αποφάσεως πρέπει να εκτιμάται βάσει των στοιχείων που η Επιτροπή μπορούσε να διαθέτει κατά τον χρόνο λήψεως της σχετικής αποφάσεως (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1986, 234/84, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 2263, σκέψη 16, και Γαλλία κατά Επιτροπής, C-241/94, προαναφερθείσα στη σκέψη 29 ανωτέρω, σκέψη 33).

- 74 Εν προκειμένω, από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτει ότι η παρεμβαίνουσα αρκέστηκε απλώς, κατά την ενώπιον της Επιτροπής διοικητική διαδικασία, στο να αναφερθεί στην εξαίρεση από την αρχή της απαγορεύσεως των κρατικών ενισχύσεων του άρθρου 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ προκειμένου να θεωρηθεί ότι τα μέτρα του άρθρου 3 του ZRFG αποτελούσαν την αντιστάθμιση μειονεκτημάτων προκληθέντος από τη διαίρεση της Γερμανίας. Εν προκειμένω, δεν ήταν καν εν γνώσει της έγγραφης ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας. Πάντως, όπως έχει διευκρινιστεί στις ανωτέρω σκέψεις 64 έως 66, το άρθρο 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ ούτε εφαρμόζεται ούτε έχει το αντίστοιχό του στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Επιπλέον, η εξέταση του αντισταθμιστικού χαρακτήρα τέτοιων μέτρων εμπίπτει στην εξουσία εκτιμήσεως της Επιτροπής, που συνίσταται στον έλεγχο του ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την επιδιωκόμενη παρέκκλιση (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Δεκεμβρίου 1999, T-132/96 και T-143/96, Freistaat Sachsen κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-3663, σκέψη 140).
- 75 Κατά συνέπεια, η απλή επίκληση της προβλεπομένης στο άρθρο 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ εξαίρεσεως δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απόδειξη βέβαιου, βάσει της Συνθήκης ΕΚΑΧ, αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ του χορηγηθέντος στην προσφεύγουσα πλεονεκτημάτων και προβαλλόμενου οικονομικού μειονεκτημάτων από το οποίο πάσχουν οι κείμενες στη Zonenrandgebiet επιχειρήσεις.
- 76 Ενόψει όλων των ανωτέρω, το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τρίτου σκέλους που αντλείται από την προβαλλόμενη ανάγκη να εξεταστούν οι φορολογικοί κανόνες των κρατών μελών της Κοινότητας προκειμένου να προσδιοριστεί τι ακριβώς αποτελεί «κανονική» φορολογική επιβάρυνση

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 77 Η προσφεύγουσα φρονεί ότι στην προβαλλόμενη απόφαση δεν μνημονεύεται κανένα σοβαρό και ελέγξιμο από τον κοινοτικό δικαστή κριτήριο προκειμένου να

προσδιοριστεί τι ακριβώς αποτελεί μια «κανονική» για τις επιχειρήσεις φορολογική επιβάρυνση, σε σχέση με την οποία θα μπορούσε να εκτιμηθεί η ύπαρξη κρατικής κατά την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ κρατικής ενισχύσεως. Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή, προκειμένου να προβεί σ' αυτή τη σύγκριση με την «κανονικότητα», δεν έπρεπε να αναφερθεί μόνο στις φορολογικές διατάξεις της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, όπως ακριβώς έπραξε στην εξηκοστή αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως, όπου αντιπαράθεσε τους κανόνες σχετικά με τις έκτακτες αποσβέσεις που απορρέουν από τον ZRFG προς τους γενικούς κανόνες που ισχύουν στη Γερμανία για τις έκτακτες αποσβέσεις. Η Επιτροπή όφειλε επίσης να αναφερθεί στους συντελεστές φορολογήσεως καθώς και στις περιόδους αποσβέσεως των επενδυτικών αγαθών που ίσχυαν στον τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα όσον αφορά το σύνολο της κοινής αγοράς ή, τουλάχιστον, στα κράτη μέλη όπου είναι εγκατεστημένοι οι ανταγωνιστές της προσφεύγουσας. Μόνον αυτή η συγκριτική εξέταση των ισχυόντων στα διάφορα κράτη μέλη φορολογικών κανόνων θα επέτρεπε να εξακριβωθεί αν από την εφαρμογή του άρθρου 3 του ZRFG επωφελήθηκε η προσφεύγουσα πλεονεκτήματος έχοντας την ίδια φύση και όμοια αποτελέσματα προς επιδότηση, υπό την αυστηρή έννοια του όρου.

- 78 Η καθής ανταπαντά ότι οι βασικές συνθήκες, ειδικότερα οι υποδομές, ποικίλλουν από το ένα κράτος στο άλλο και ότι, κατά γενικό κανόνα, βαρύτερη φορολογία συνδέεται με καλύτερες βασικές συνθήκες. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο, κατ' αυτήν, το οικείο κράτος μέλος καθορίζει το σημείο αναφοράς που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για την εξέταση του επιλεκτικού χαρακτήρα του εν λόγω μέτρου. Επομένως, στερείται ενδιαφέροντος να γίνει σύγκριση μεταξύ των ισχυόντων επί του θέματος αυτού στα διάφορα κράτη μέλη κανόνων.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 79 Όπως το Δικαστήριο έχει κρίνει στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚ, η εφαρμογή του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ επιβάλλει αποκλειστικά να προσδιοριστεί το ζήτημα αν, στο πλαίσιο συγκεκριμένου νομικού καθεστώτος, ένα κρατικό μέτρο δύναται να ευνοεί «ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής» σε σχέση με άλλους, οι οποίοι θα βρίσκονταν, από πλευράς του επιδιωκόμενου από το εν λόγω καθεστώς στόχου, σε παρόμοια πραγματική και νομική κατάσταση (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 8ης Νοεμβρίου 2001, C-143/99, *Adria-Wien Pipeline* και *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, Συλλογή 2001, σ. I-8365, σκέψη 41, και προπαρατεθείσα στην ανωτέρω σκέψη 42 απόφαση *Ισπανία κατά Επιτροπής*, σκέψη 47).

- 80 Μια τέτοια εκτίμηση πρέπει επίσης να ισχύει και όσον αφορά τη Συνθήκη ΕΚΑΧ (βλ., υπό την έννοια αυτή, την προπαρατεθείσα στην ανωτέρω σκέψη 27 απόφαση *Ecotrade*, σκέψη 41).
- 81 Κατά συνέπεια, προκειμένου να εξακριβωθεί τι ακριβώς αποτελεί πλεονέκτημα, κατά την έννοια της σχετικής με την έννοια της κρατικής ενισχύσεως νομολογίας, πρέπει οπωσδήποτε να προσδιοριστεί το σημείο αναφοράς, στο πλαίσιο συγκεκριμένου νομικού καθεστώτος, βάσει του οποίου θα συγκριθεί το πλεονέκτημα αυτό. Συναφώς, προκειμένου να προσδιοριστεί τι ακριβώς αποτελεί «κανονική» φορολογική επιβάρυνση, κατά την έννοια της εν λόγω νομολογίας, δεν είναι δυνατόν να γίνει συγκριτική εξέταση των φορολογικών κανόνων που εφαρμόζονται στο σύνολο των κρατών μελών, και μάλιστα απλώς ορισμένων από αυτά, χωρίς να αλλοιωθεί ο προορισμός των σχετικών με τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων διατάξεων. Πράγματι, ελλείψει εναρμονίσεως σε κοινοτικό επίπεδο των φορολογικών διατάξεων των κρατών μελών, αυτή η εξέταση θα κατέληγε σε σύγκριση των διαφορετικών πραγματικών και νομικών καταστάσεων που προκύπτουν από τις νομοθετικές ή κανονιστικές διαφορές που υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών. Εξάλλου, από τα παρασχεθέντα εκ μέρους της προσφεύγουσας στην υπό κρίση προσφυγή στοιχεία καταδεικνύονται οι διαφορές που υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως, όσον αφορά τη βάση και τον συντελεστή φορολογίας των επενδυτικών αγαθών.
- 82 Συνεπώς, ορθώς η Επιτροπή εξέτασε το απορρέον από τα μέτρα του άρθρου 3 του ZRFG πλεονέκτημα μόνο σε σχέση με το φορολογικό καθεστώς του γερμανικού κοινού δικαίου.
- 83 Εξάλλου, αντίθετα προς ό,τι διατείνεται η προσφεύγουσα, η κοινοτική νομολογία δεν επιβάλλει στην Επιτροπή να αποδεικνύει ότι μια ελάφρυνση από τις επιβαρύνσεις που θα έπρεπε κανονικώς να φέρει μια επιχείρηση είχε το ίδιο αποτέλεσμα με μια, κατά την αυστηρή έννοια του όρου, επιδότηση.
- 84 Πράγματι, μολονότι η έννοια της κρατικής ενισχύσεως περιλαμβάνει όχι μόνο θετικές παροχές, όπως οι ίδιες οι επιδοτήσεις, αλλά και παρεμβάσεις οι οποίες, υπό διάφορες μορφές, μειώνουν τις επιβαρύνσεις που κανονικώς πλήττουν τον

προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως και οι οποίες ως εκ τούτου, χωρίς να αποτελούν επιδοτήσεις υπό την αυστηρή έννοια του όρου είναι της ίδιας φύσεως και έχουν τα ίδια αποτελέσματα (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσες στη σκέψη 27 ανωτέρω αποφάσεις De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg κατά Ανωτάτης Αρχής, σ. 557· Banco Exterior de España, σκέψη 13, και Ecotrade, σκέψη 34), η νομολογία δεν έχει ως αντικείμενο την καθιέρωση μιας ιεραρχίας μεταξύ, αφενός, αυτού που θα αποτελούσε επιδότηση υπό την αυστηρή έννοια του όρου και, αφετέρου, των λοιπών εξομοίσιμων προς τέτοια επιδότηση μέτρων, αλλά τον προσδιορισμό της έννοιας της ενισχύσεως, σύμφωνα με το νόημα του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ. Από τον ορισμό αυτό προκύπτει ότι, εφόσον αποδεικνύεται ότι μια κρατική παρέμβαση αποτελεί ανακούφιση από τις επιβαρύνσεις που θα έπρεπε κανονικώς να πλήττουν τον προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως, το μέτρο αυτό πρέπει να χαρακτηριστεί ως ενίσχυση και έχει, λόγω ακριβώς αυτού του χαρακτηρισμού, αποτέλεσμα όμοιο προς επιδότηση υπό την αυστηρή έννοια του όρου. Κατά συνέπεια, αντίθετα προς ό,τι διατείνεται η προσφεύγουσα, καμιά πρόσθετη απόδειξη δεν πρέπει να προσκομιστεί.

85 Συνεπώς, το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τετάρτου σκέλους που αντλείται από την προβαλλόμενη για την Επιτροπή υποχρέωση να αποδείξει ότι τα αποτελέσματα, όσον αφορά τον ανταγωνισμό των φορολογικών μέτρων του άρθρου 3 του ΖΡFG, είναι τα ίδια με αυτά μιας κλασικού τύπου επιδοτήσεως

— Επιχειρήματα των διαδίκων

86 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι στην προβαλλόμενη απόφαση δεν περιλαμβάνεται καμιά εκτίμηση των αποτελεσμάτων που τα επικρινόμενα από την Επιτροπή φορολογικά μέτρα θα είχαν επί του ανταγωνισμού, ενώ από τη σκέψη 34 της υπομνησθείσας ανωτέρω στη σκέψη 27 αποφάσεως Ecotrade, προκύπτει ότι η Επιτροπή μπορεί να χαρακτηρίζει ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ κρατικά μέτρα που μειώνουν τις επιβαρύνσεις επιχειρήσεων μόνον αν έχει προηγουμένως αποδείξει ότι τα μέτρα αυτά συνεπάγονται τα ίδια αποτελέσματα επί του ανταγωνισμού όπως ακριβώς και μια κλασικού τύπου επιδότηση.

87 Η καθής εκτιμά, κατ' αρχάς, ότι ο έλεγχος των ενισχύσεων δεν αποτελεί παρά ένα περιορισμένο έργο, διότι έχει ως σκοπό όχι την εξάλειψη όλων των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της κοινής αγοράς, αλλά μόνο την απαγόρευση ορισμένων μορφών κρατικών παρεμβάσεων, όπως η χορήγηση ενισχύσεων. Η καθής παρατηρεί επίσης ότι η έννοια της ενισχύσεως είναι γενικότερη αυτής της επιδοτήσεως εφόσον εμπερικλείει και τα μέτρα τα οποία, ως εκ της φύσεως και των αποτελεσμάτων τους, ισοδυναμούν με άμεσες επιδοτήσεις. Εξ αυτού έπεται ότι, κατ' αυτήν, προκειμένου ορισμένα μέτρα να χαρακτηριστούν ως ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, δεν είναι ανάγκη να αποδεικνύεται προηγουμένως ότι τα εν λόγω μέτρα έχουν τα ίδια επί του ανταγωνισμού αποτελέσματα, όπως ακριβώς και οι κλασικού τύπου επιδοτήσεις. Επιπλέον, οι σχετικές με ενισχύσεις διατάξεις, συγκεκριμένα το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ και το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ, δεν κάνουν καμιά διάκριση μεταξύ των ενισχύσεων που είναι επιδοτήσεις υπό την κλασική έννοια του όρου και αυτών που δεν είναι. Όσο για την προμνημονευθείσα στην ανωτέρω σκέψη 27 απόφαση Ecotrade, σχετικά με τη διάκριση μεταξύ των επιδοτήσεων υπό την αυστηρή έννοια του όρου, δηλαδή, αφενός, των άμεσων χρηματικών καταβολών και, αφετέρου, των λοιπών μορφών ενισχύσεων, όπως η παραίτηση από φορολογικά έσοδα που κανονικώς θα εισπράττονταν, η καθής παρατηρεί ότι η διάκριση αυτή είναι παντελώς άσχετη όσον αφορά την εκτίμηση των εν λόγω μέτρων και ουδεμία ασκεί επιρροή σχετικά με την εξέταση της επιλεκτικότητας των τελευταίων.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

88 Με το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου, αφενός, η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή το γεγονός ότι δεν εξέτασε το ζήτημα αν μια ελάφρυνση από τις επιβαρύνσεις που κανονικώς πλήττουν τον προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως παράγει αποτελέσματα όμοια προς αυτά μιας κλασικού τύπου επιδοτήσεως. Αφετέρου, η προσφεύγουσα υποστηρίζει, ότι από την προμνημονευθείσα στην ανωτέρω σκέψη 27 απόφαση Ecotrade, προκύπτει ότι η Επιτροπή όφειλε να αποδείξει τις συνέπειες που έχουν στον ανταγωνισμό τα απορρέοντα από το άρθρο 3 του ZRFG μέτρα.

89 Όσον αφορά την πρώτη αιτίαση, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι, για λόγους όμοιους προς αυτούς που μνημονεύονται στην ανωτέρω σκέψη 84, η Επιτροπή δεν φέρει την υποχρέωση να εξετάζει αν μια ελάφρυνση των επιβαρύνσεων που κανονικώς πλήττουν τον προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως παράγει αποτελέσματα όμοια προς αυτά μιας επιδοτήσεως υπό την αυστηρή έννοια του όρου. Επομένως, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

- 90 Όσον αφορά τη δεύτερη αιτίαση, σχετικά με την ανάγκη να αποδεικνύονται οι συνέπειες στον ανταγωνισμό των μέτρων που απορρέουν από το άρθρο 3 του ZRFG, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, στο πλαίσιο του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, οι κρατικές ενισχύσεις λογίζονται ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά χωρίς να παρίσταται ανάγκη να αποδειχθεί, ούτε καν να εξετασθεί το ζήτημα αν, στην πραγματικότητα, θίγονται ή υπάρχει κίνδυνος να θιγούν οι όροι του ανταγωνισμού (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Μαΐου 1999, T-164/96 έως T-167/96, Moccia Irme κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-1477, σκέψη 82, και της 16ης Δεκεμβρίου 1999, T-158/96, Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-3927, σκέψη 113).
- 91 Κατά συνέπεια, προκειμένου ένα μέτρο ενισχύσεως να εμπίπτει στις διατάξεις του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, δεν πρέπει κατ' ανάγκη να έχει επιπτώσεις στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών ή στον ανταγωνισμό (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Ιουνίου 2001, C-280/99 P έως C-282/99 P, Moccia Irme κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-4717, σκέψεις 32 και 33, και Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα στη σκέψη 62 ανωτέρω, σκέψη 102).
- 92 Επιπλέον, αντίθετα προς ό,τι προβάλλει η προσφεύγουσα, η σκέψη 34 της προπαρατεθείσας στην ανωτέρω σκέψη 27 αποφάσεως Ecotrade δεν έχει σχέση με το ζήτημα των αποτελεσμάτων στον ανταγωνισμό που μπορεί να προκαλέσει ένα δυνάμενο να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση μέτρο, αλλά περιορίζεται στο να υπενθυμίζει την προπαρατεθείσα στην ανωτέρω σκέψη 84 πάγια νομολογία σχετικά με τον ορισμό της έννοιας της κρατικής ενισχύσεως.
- 93 Υπό τις συνθήκες αυτές, αντίθετα προς ό,τι υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η Επιτροπή δεν υποχρεούνταν να εξετάσει αν τα προβλεπόμενα από το άρθρο 3 του ZRFG φορολογικά μέτρα, προκειμένου να μπορούν να χαρακτηριστούν ως κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, είχαν επίπτωση στον ανταγωνισμό.
- 94 Εξ αυτού έπεται ότι το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου πρέπει να απορριφθεί όπως επίσης και ο πρώτος λόγος στο σύνολό του.

Επί του δευτέρου λόγου που αντλείται από την εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ και του άρθρου 67 ΑΧ

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 95 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, λόγω της καθιερωθείσας με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ «μερικής ολοκλήρωσης», το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ αφορά αποκλειστικώς τις ειδικές υπέρ των επιχειρήσεων του τομέα άνθρακα και χάλυβα ενισχύσεις. Κατά συνέπεια, οι ενισχύσεις οι γνωστές ως «μη ειδικές», δηλαδή, εν προκειμένω, τα καθεστώτα ενισχύσεων των οποίων επωφελούνται όχι μόνο οι επιχειρήσεις του τομέα άνθρακα και χάλυβα αλλά και αυτές όλων των λοιπών τομέων της οικονομίας, δεν καλύπτονται από την απαγόρευση του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ. Κατά την προσφεύγουσα, βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου και της διοικητικής πρακτικής της Επιτροπής, τα θεσπίζοντα μη ειδικές ενισχύσεις καθεστώτα των κρατών μελών υπόκεινται μόνο σε συντονισμένο έλεγχο, διεπόμενο από τις σχετικές με τις κρατικές ενισχύσεις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ καθώς και αυτές του άρθρου 67 ΑΧ.
- 96 Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα φρονεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση ερείδεται σε αντίθετη προς τη Συνθήκη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ. Με τη διεύρυνση αυτή δεν κατέστη δυνατό να τροποποιηθούν εγκύρως τα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ και του άρθρου 67 ΑΧ. Κατά την προσφεύγουσα, η διεύρυνση αυτή δημιουργήθηκε κατά τη θέσπιση των κωδίκων ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, με τους οποίους η Επιτροπή άρχισε, ύστερα από το 1986, να προβαίνει στη διάκριση μεταξύ ειδικών και μη ειδικών ενισχύσεων.
- 97 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η εφαρμογή του άρθρου 67 ΑΧ δεν περιορίζεται στα μέτρα των κρατών μελών που δεν έχουν τον χαρακτήρα κρατικής ενισχύσεως. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται επί όλων των μη ειδικών μέτρων στήριξης που τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει στο πλαίσιο της γενικής αρμοδιότητάς τους σε θέματα

οικονομικής και φορολογικής πολιτικής. Εξάλλου, σύμφωνα ιδίως με το άρθρο 305 ΕΚ, η Επιτροπή δεν μπορούσε να τροποποιήσει, μέσω της θεσπίσεως των διαφόρων μεταγενεστέρων κωδικών ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, τον μερικό χαρακτήρα της πραγματοποιηθείσας με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ ολοκληρώσεως.

98 Κατά την προσφεύγουσα, στο μέτρο που οι προβλεπόμενοι από το άρθρο 3 του ΖΡΦΓ φορολογικοί κανόνες δεν αποτελούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, δεν υφίστατο η υποχρέωση γνωστοποίησεως την οποία προβάλλει η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις 67 έως 76 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Αντιθέτως, κατά τη γνώμη της προσφεύγουσας, τα φορολογικά μέτρα του άρθρου 3 του ΖΡΦΓ αποτελούν «μέτρο κράτους μέλους» κατά την έννοια του άρθρου 67, παράγραφος 1, ΑΧ, που η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας όφειλε να φέρει σε γνώση της Επιτροπής σε περίπτωση που η εφαρμογή του μπορούσε να έχει «αισθητή επίπτωση επί των όρων ανταγωνισμού στις βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα». Κατά την προσφεύγουσα, το ζήτημα αν συνέτρεχαν εν προκειμένω οι προϋποθέσεις αυτές ουδεμία έχει σημασία εφόσον η Γερμανική Κυβέρνηση έφερε επανειλημμένως σε γνώση της Επιτροπής τον ΖΡΦΓ, στο πλαίσιο ανακοινώσεων βάσει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Εξάλλου, στερείται σημασίας το γεγονός ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, όπως παρατηρεί η Επιτροπή στην εξηκοστή έκτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεν επικαλέστηκε το άρθρο 67 ΑΧ κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, και τούτο εφόσον, σύμφωνα με την προσφεύγουσα, το εν λόγω άρθρο αποτελεί επιτακτικού χαρακτήρα κανόνα ερειδόμενο στην κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών, όπως προβλέπεται από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ στο πλαίσιο της προοπτικής μιας μερικής ολοκληρώσεως.

99 Η παρεμβαίνουσα συντάσσεται με τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.

100 Η καθής ανταπαντά ότι η διάκριση μεταξύ γενικών και ειδικών ενισχύσεων ουδεμία ασκεί επιρροή εφόσον τέτοια διάκριση δεν έχει καθιερωθεί με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ. Η καθής ισχυρίζεται ότι μολονότι το άρθρο 67 ΑΧ μπορεί να εφαρμόζεται όσον αφορά πλείστες όσες πτυχές της φορολογικής πολιτικής των κρατών μελών, το εν λόγω άρθρο δεν εφαρμόζεται επί των μη καλυπτομένων από το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ φορολογικών μέτρων. Από την οριοθέτηση αυτή σαφώς καταδεικνύεται ότι, προκειμένου να αναζητηθεί η ισχύουσα στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚΑΧ διάταξη, καθοριστικό παράγοντα αποτελεί μόνον ο χαρακτήρας της ενισχύσεως.

- 101 Στις παρατηρήσεις της σχετικά με το υπόμνημα παρεμβάσεως, η καθής υποστηρίζει επίσης ότι η αυστηρότητα της απαγορεύσεως του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ θα στερούνταν νοήματος αν η διάταξη αυτή δεν εφαρμοζόταν επί ενός καθεστώτος ενισχύσεων μη αφορώντος αποκλειστικώς τον τομέα του άνθρακα και χάλυβα. Κατά την καθής, θα ήταν ευχερές για τα κράτη μέλη να αποφεύγουν την επ' αυτών εφαρμογή της διατάξεως αυτής, προσφεύγοντας σε ένα μη ειδικό καθεστώς ενισχύσεων το οποίο, μέσω των εκτελεστικού χαρακτήρα διατάξεων του, θα ευνοούσε, όχι αποκλειστικώς αλλά κυρίως, τον τομέα του άνθρακα και χάλυβα.
- 102 Τέλος, η καθής ισχυρίζεται ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι μνημονευόμενες από τις διατάξεις του άρθρου 67 ΑΧ παρεμβάσεις δεν είναι δυνατόν να είναι αυτές που το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ κηρύσσει, ασχέτως της μορφής τους, ασύμβατες με την κοινή αγορά άνθρακα και χάλυβα, τις καταργεί και τις απαγορεύει. Σύμφωνα με την καθής, το άρθρο 67, παράγραφος 2, ΑΧ αποτελεί ειδική διάταξη που πρέπει να εφαρμόζεται εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που αυτή προβλέπει. Συναφώς, μόνον η Επιτροπή είναι, κατ' εξαίρεση, εξουσιοδοτημένη να επιτρέπει ορισμένες χρηματοοικονομικές ενισχύσεις στην περίπτωση που μνημονεύεται στο άρθρο 67, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, ΑΧ ή να συναινεί γι' αυτές εντός του αυστηρού πλαισίου των διατάξεων των άρθρων 54 ΑΧ έως 56 ΑΧ. Εν πάση περιπτώσει, σύμφωνα με την καθής, το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ, δεδομένου ότι προβλέπει απαγόρευση των ενισχύσεων, αποτελεί γενικό κανόνα, ενώ το άρθρο 67, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, ΑΧ, το οποίο επιτρέπει, σε ορισμένες περιπτώσεις, ενισχύσεις, αποτελεί την εξαίρεση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 103 Επιβάλλεται, προκαταρκτικώς, να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 80 ΑΧ, στις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚΑΧ εμπίπτουν μόνον οι επιχειρήσεις που ασκούν παραγωγικές δραστηριότητες στον τομέα του άνθρακα και χάλυβα.
- 104 Εξ αυτού έπεται ότι μια επιχείρηση υπόκειται στην απαγόρευση του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ μόνο στο μέτρο που ασκεί τέτοια παραγωγική δραστηριότητα (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1959, 14/59, Société des fonderies de Pont-à-Mousson κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 351, και της 28ης Ιανουαρίου 2003, C-334/99, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-1139, σκέψη 78).

- 105 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι, όπως έχει επισημάνει η Επιτροπή στη δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης απόφασης, η προσφεύγουσα αποτελεί επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 80 ΑΧ.
- 106 Ενόψει της δοθείσας, όσον αφορά τον πρώτο λόγο, απαντήσεως, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η εξέταση του παρόντος λόγου πρέπει να περιοριστεί στο ζήτημα αν ορθώς η Επιτροπή υποστήριξε, στην προσβαλλόμενη απόφαση, ότι το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ ετύγχανε εφαρμογής επί ενός μη ειδικού καθεστώτος ενισχύσεων στον τομέα άνθρακα και χάλυβα.
- 107 Δυνάμει του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, απαγορεύονται, σύμφωνα με τους όρους της Συνθήκης ΕΚΑΧ, οι επιδοτήσεις ή ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη μέλη υπό οποιαδήποτε μορφή.
- 108 Η διάταξη αυτή αποσκοπεί στην κατάργηση και την απαγόρευση ορισμένων παρεμβάσεων των κρατών μελών στον τομέα που, σύμφωνα με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ, εμπίπτει στην κοινοτική αρμοδιότητα (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσα στην ανωτέρω σκέψη 27 απόφαση *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg* κατά Ανωτάτης Αρχής, σ. 565).
- 109 Πρέπει να επισημανθεί ότι το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ δεν καθιερώνει καμιά διάκριση μεταξύ ατομικών ενισχύσεων και καθεστώτων ενισχύσεων ούτε μεταξύ των καθεστώτων ειδικών ή μη ειδικών ενισχύσεων στον τομέα του άνθρακα και χάλυβα. Επιπλέον, η προβλεπόμενη από τη διάταξη αυτή απαγόρευση κρατικών ενισχύσεων είναι διατυπωμένη κατά τρόπο αυστηρό (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση του Πρωτοδικείου της 9ης Σεπτεμβρίου 1999, T-110/98, *RJB Mining* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-2585, σκέψη 76).
- 110 Προκειμένου περί του άρθρου 67 ΑΧ, με τούτο σκοπείται η θεραπεία των επιπτώσεων στον ανταγωνισμό που είναι δυνατό να συνεπάγεται η άσκηση των εξουσιών που έχουν διατηρήσει τα κράτη μέλη (προαναφερθείσα στη σκέψη 27 ανωτέρω απόφαση *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg* κατά Ανωτάτης

Αρχής, σκέψη 27, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 5ης Ιουνίου 2001, T-6/99, ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-1523, σκέψη 83). Έτσι, το άρθρο 67 AX περιορίζεται στο να προβλέπει τα μέτρα διασφάλισης που δύναται η Επιτροπή να λαμβάνει έναντι των μέτρων κράτους μέλους τα οποία, μοιλονότι ασκούντα αισθητή επιρροή στους όρους ανταγωνισμού όσον αφορά τις βιομηχανίες σιδήρου και χάλυβα, δεν αφορούν αυθωρεί και κατά τρόπο άμεσο τις βιομηχανίες αυτές (απόφαση Δικαστηρίου της 10ης Μαΐου 1960, 27/58 έως 29/58, Hauts fourneaux και fonderies de Givors κ.λπ. κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 402, ιδίως σ. 410).

- 111 Εξ αυτού έπεται ότι ο κοινοτικός δικαστής έχει αποφανθεί ότι το άρθρο 4, στοιχείο γ', AX και το άρθρο 67 AX αφορούν δύο χωριστούς τομείς (απόφαση προπαρατεθείσα στη σκέψη 27 ανωτέρω De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg κατά Ανωτάτης Αρχής, σ. 565, και απόφαση Δικαστηρίου της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, C-390/98, Banks, Συλλογή 2001, σ. I-6117, σκέψη 88), δεδομένου ότι το άρθρο 67 AX δεν αναφέρεται στο θέμα των κρατικών ενισχύσεων (προπαρατεθείσα στην σκέψη 62 ανωτέρω απόφαση Forges de Clabecq κατά Επιτροπής, σκέψη 141). Ως εκ τούτου, το άρθρο 67 AX δεν αποτελεί ειδικότερη εφαρμογή του άρθρου 4, στοιχείο γ', AX.
- 112 Βεβαίως, ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '70 και μέχρι την έκδοση της αποφάσεως 2320/81/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 7ης Αυγούστου 1981, περί θεσπίσεως κοινοτικών κανόνων για τις ενισχύσεις στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα (ΕΕ L 228, σ. 14), που αποτελεί τον δεύτερο κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, η Επιτροπή θεωρούσε ότι το άρθρο 4, στοιχείο γ', AX εφαρμοζόταν μόνο στις ειδικές υπέρ των επιχειρήσεων σιδήρου και χάλυβα ενισχύσεις, δηλαδή τις ενισχύσεις των οποίων οι επιχειρήσεις αυτές επωφελούνταν ειδικώς ή κυρίως, ενώ η εφαρμογή στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα των γενικών και περιφερειακών καθεστώτων ενισχύσεων υπόκεινταν στον έλεγχο της Επιτροπής βάσει τόσο των διατάξεων του άρθρου 67 AX όσο και αυτών των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ.
- 113 Η θέση αυτή εξηγείται τόσο από την ανάγκη αποφυγής, λόγω της αυστηρής απαγορεύσεως του άρθρου 4, στοιχείο γ', AX, της δημιουργίας στρεβλώσεων στον ανταγωνισμό σε βάρος των βιομηχανιών που ασκούν δραστηριότητες στον τομέα του άνθρακα και χάλυβα, και τούτο ενώ θα χορηγούνταν ενισχύσεις στις λοιπές βιομηχανίας της οικείας χώρας, και από την ανάγκη εξευρέσεως λύσεως στο πλήθος των οικονομικών και δημοσιονομικών δυσχερειών που έπλητταν σοβαρώς τον τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα. Πράγματι, λόγω της προσπάθειας της

αναγκαίας αναδιαρθρώσεως του τομέα που υπερέβαινε τόσο «τα χρηματοοικονομικά μέσα της ολότητας σχεδόν των επιχειρήσεων της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα» όσο και τα κεφάλαια που διέθετε η Κοινότητα προκειμένου να αντιμετωπίσει την κατάσταση αυτή, η Επιτροπή, κατόπιν σύμφωνης ομόφωνης γνώμης του Συμβουλίου, εγκαθίδρυσε ένα σύστημα ελέγχου και κοινοτικοποίησης των ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα των κρατών μελών «του οποίου ο κοινοτικός χαρακτήρας διασφαλιζόταν από τη συμφωνία τους προς τους προσανατολισμούς που η Κοινότητα είχε εν προκειμένω υιοθετήσει» (πρώτη αιτιολογική σκέψη του πρώτου κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα). Παρ' όλ' αυτά, προβλεπόταν ότι ο πρώτος κώδικας ενισχύσεων στην εν λόγω βιομηχανία μπορούσε να περιοριστεί μόνο στις ειδικές ενισχύσεις, εφόσον, η εφαρμογή στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα των γενικών περιφερειακών καθεστώτων ενισχύσεων υπόκεινταν στον έλεγχο της Επιτροπής βάσει των διατάξεων του άρθρου 67 ΑΧ και των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ.

- 114 Όμως, η υιοθέτηση μιας τέτοιας ευνοϊκής για τις επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα προσεγγίσεως δεν σημαίνει ότι η Επιτροπή, στο πλαίσιο του ελέγχου της των κρατικών ενισχύσεων, είχε παραιτηθεί από κάθε δυνατότητα να διαπιστώσει ότι, λόγω της αναγκαίας αναδιαρθρώσεως των επιχειρήσεων της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα και της ανάγκης προοδευτικής καταργήσεως των κρατικών ενισχύσεων, έπρεπε, κατ' αρχήν, να αρχίσει εκ νέου να ισχύει η απαγόρευση του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ εκτός αν οι ενισχύσεις, ασχέτως του αν είναι ειδικές ή όχι στον τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, μπορούν να θεωρηθούν από την Επιτροπή ως οι γνωστές ως «κοινοτικές» ενισχύσεις, οι οποίες, ως εκ τούτου, είναι συμβατές με την εύρυθμη λειτουργία της κοινής αγοράς. Πράγματι, υπ' αυτήν ακριβώς την έννοια πρέπει να ερμηνευθεί ο δεύτερος κώδικας ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα καθώς και οι μεταγενέστεροι κώδικες, συμπεριλαμβανομένου του έκτου κώδικα ενισχύσεων στην εν λόγω βιομηχανία, κώδικα επί του οποίου ερείδεται η προσβαλλόμενη απόφαση.
- 115 Αν, κατά συνέπεια, ύστερα από τον δεύτερο κώδικα ενισχύσεων στη σχετική βιομηχανία, οι κώδικες αφορούν «όλες τις ενισχύσεις στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα [...] ασχέτως του αν αυτές είναι ή όχι ειδικές», η διευκρίνιση αυτή έχει απλώς ως αντικείμενο την επαναφορά του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ στο αρχικό του πεδίο εφαρμογής, εφόσον το εν λόγω άρθρο δεν καθιερώνει καμιά διάκριση μεταξύ των τύπων ενισχύσεων επί των οποίων ισχύει η απαγόρευσή του.
- 116 Εν προκειμένω, όπως το Πρωτοδικείο διαπίστωσε στο πλαίσιο της εξετάσεως του πρώτου λόγου, δεδομένου ότι τα προβλεπόμενα από το άρθρο 3 του ΖΡΦΓ φορολογικά μέτρα υπέρ της προσφεύγουσας αποτελούν κρατικές ενισχύσεις, τα μέτρα αυτά εμπίπτουν, όπως είναι επόμενο, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ.

- 117 Ως εκ τούτου, παρά την αβεβαιότητα που θα μπορούσε να έχει προκαλέσει εν προκειμένω η αλλαγή της υιοθετηθείσας από την Επιτροπή ερμηνείας, ζήτημα που θα εξεταστεί κατωτέρω στο πλαίσιο της εκτιμήσεως του έβδομου λόγου ακυρώσεως, προκύπτει ότι ορθώς η Επιτροπή θεώρησε, στην εξηκοστή έκτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ τύγχανε εν προκειμένω εφαρμογή, αποκλεισμένου του άρθρου 67 ΑΧ.
- 118 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως, που αντλείται από προβαλλόμενο λάθος όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ και του άρθρου 67 ΑΧ.

Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από τη μη εφαρμογή του άρθρου 95 ΑΧ

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 119 Η προσφεύγουσα φρονεί ότι, σε περίπτωση που το Πρωτοδικείο θα έκανε δεκτό τον αντλούμενο από την εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 67 ΑΧ λόγο, θα έπρεπε να αναγνωρίσει ότι η Επιτροπή διέπραξε λάθος μη εξετάζοντας αυτεπαγγέλτως το ζήτημα αν τα απορρέοντα από το άρθρο 3 του ΖRFG φορολογικά μέτρα μπορούσαν να κηρυχθούν συμβατά με την κοινή αγορά, ενόψει όλων των στόχων της Συνθήκης ΕΚΑΧ (άρθρα 2 ΑΧ έως 4 ΑΧ). Με το υπόμνημά της απαντήσεως, η προσφεύγουσα διευκρινίζει ότι η Επιτροπή δεν διαθέτει καμιά διακριτική εξουσία προκειμένου να επιλύσει το ζήτημα αν οφείλει να προβεί σε έλεγχο βάσει του άρθρου 95 ΑΧ. Η διακριτική εξουσία της περιορίζεται μόνο στην ερμηνεία και την εφαρμογή των μνημονευομένων στο άρθρο 95 ΑΧ άρθρων 2 ΑΧ, 3 ΑΧ και 4 ΑΧ.
- 120 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί τον ισχυρισμό της Επιτροπής, όπως αυτός προβάλλεται στην εκατοστή εικοστή τρίτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως, κατά τον οποίο σύμφωνα με την απόφαση του Πρωτοδικείου στην υπόθεση Irish Steel (απόφαση του Πρωτοδικείου της 7ης Ιουλίου 1999, T-106/96,

Wirtschaftsvereinigung Stahl κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. Π-2155), της απαγορεύεται να εγκρίνει, βάσει του άρθρου 95 ΑΧ, ενισχύσεις που δεν ικανοποιούν τα κριτήρια εγκρίσεως που έχουν οριστεί με τους κώδικες ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα. Κατά τη γνώμη της προσφεύγουσας, με την προπαρατεθείσα απόφασή του, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε υπό την έννοια, ότι η επιτασσόμενη από καθένα από τους κώδικες αυτούς απαγόρευση ισχύει μόνον όσον αφορά τις ενισχύσεις που απαριθμούνται και θεωρούνται ως συμβατές με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεσμεύεται μόνον από τον εν λόγω κώδικα όταν εκτιμά το συμβατό με τη Συνθήκη των μνημονευομένων σ' αυτόν ενισχύσεων. Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, εκτός της περιπτώσεως αυτής, ο κώδικας ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα δεν πρέπει να τύχει εφαρμογής και, επομένως, δεν μπορεί να προδικάσει απόφαση της Επιτροπής στηριζόμενη στο άρθρο 95 ΑΧ. Στο μέτρο που οι προβλεπόμενοι από το άρθρο 3 του ΖΡΦΓ κανόνες επί των εκτάκτων αποσβέσεων δεν αντιστοιχούν στον ορισμό των ενισχύσεων, όπως αυτές προβλέπονται από τους κώδικες ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι δεν αποκλείεται η λήψη αποφάσεως βάσει του άρθρου 95 ΑΧ.

121 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι, ενόψει των στόχων της Συνθήκης ΕΚΑΧ όπως αυτοί προσδιορίζονται στα άρθρα 2 ΑΧ, 3 ΑΧ και 4 ΑΧ, η αναγνώριση του συμβατού του άρθρου 3 του ΖΡΦΓ ήταν πράγματι αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί η ύπαρξη επαρκών ενθαρρύνσεων ώστε οι επιχειρήσεις να αναπτύξουν και να βελτιώσουν (άρθρο 3, στοιχείο δ', ΑΧ) τη δυνητική παραγωγή των εγκαταστάσεών τους στις όμορες περιοχές καθώς και να αποφευχθεί η έξοδος από τις περιοχές αυτές του εργατικού δυναμικού τους και η οικονομική τους ερήμωση (άρθρο 2, δεύτερο εδάφιο, ΑΧ). Πρόκειται, κατά την προσφεύγουσα, για τις ίδιες πολιτικές θεωρήσεις που ώθησαν τους συντάκτες της Συνθήκης της Ρώμης, λόγω της τεχνητής διαίρεσεως της Ευρώπης, να διακηρύξουν, με το άρθρο 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ, ότι οι ενισχύσεις προς ορισμένες συνοριακές ζώνες ήταν συμβατές με την κοινή αγορά. Έτσι, οι θεωρήσεις αυτές θα έπρεπε επίσης να ληφθούν υπόψη ενόψει των επιδιωκόμενων από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ στόχων. Εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν προέβη στην εξέταση αυτή στο πλαίσιο του άρθρου 95 ΑΧ.

122 Η παρεμβαίνουσα υποστηρίζει ότι η μη εκ μέρους του οικείου κράτους μέλους γνωστοποίηση, σύμφωνα με το άρθρο 95 ΑΧ, δεν αρκεί για να απαλλάξει ή ακόμα να εμποδίσει, την Επιτροπή από το να αναλάβει πρωτοβουλία βάσει της διατάξεως αυτής και, ενδεχομένως, να κηρύξει ενισχύσεις συμβατές με την κοινή αγορά.

- 123 Η παρεμβαίνουσα προσθέτει ακόμη ότι οι κώδικες ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα δεν μνημονεύουν την ιδιαίτερη κατάσταση της αντισταθμίσεως των μειονεκτημάτων που έχουν προκληθεί από τη διαίρεση της Γερμανίας. Η μη δυνατότητα εφαρμογής των κωδίκων ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα απορρέει επίσης από την προαναφερθείσα στην ανωτέρω σκέψη 120 απόφαση Irish Steel, κατά την οποία μπορεί να ισχύει ατομική παρέκλιση βάσει του άρθρου 95 ΑΧ, για τις ενισχύσεις που δεν εμπίπτουν στις προβλεπόμενες από τις διατάξεις των εν λόγω κωδίκων κατηγορίες. Σύμφωνα με την παρεμβαίνουσα, δεδομένου ότι αυτά τα αντισταθμιστικά ζημιών μέτρα δεν μπορούν, σε καμιά περίπτωση, να εξομοιωθούν προς περιφερειακή ενίσχυση, κατά την έννοια των κωδίκων ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, οι εν λόγω κώδικες δεν μπορούσαν, όπως είναι επόμενο, να τύχουν εν προκειμένω εφαρμογής και δεν αντέκειτο, ως εκ τούτου, προς αυτούς απόφαση της Επιτροπής ληφθείσα βάσει του άρθρου 95 ΑΧ.
- 124 Τέλος, η παρεμβαίνουσα προσάπτει στην Επιτροπή πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως κατά την άσκηση της διακριτικής εξουσίας που διαθέτει βάσει του άρθρου 95 ΑΧ. Η πλάνη αυτή προκύπτει από το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν εκτίμησε την αντισταθμιστική ενίσχυση για τις ζημιές που προκλήθηκαν σε ορισμένες από τις σχετικές γερμανικές συνοριακές περιοχές υπό το πρίσμα των ειδικών ζημιών που έχουν προκληθεί από την περίπτωση ανωτέρας βίας που συνιστά η διαίρεση της Γερμανίας, αλλά μόνο βάσει των θεσπισμένων από τους κώδικες ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα κανόνων οι οποίοι δεν μπορούσαν να τύχουν εν προκειμένω εφαρμογής. Εν πάση περιπτώσει, η παρεμβαίνουσα φρονεί ότι, δεδομένου ότι τα προκληθέντα από τη διαίρεση της Γερμανίας μειονεκτήματα συνιστούν μη προβλεπόμενη από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ κατάσταση, η Επιτροπή όφειλε να εκτιμήσει τη συγκεκριμένη περίπτωση βάσει των απαριθμυμένων στο άρθρο 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ κριτηρίων.
- 125 Η καθής ανταπαντά, πρώτον, ότι έστω και αν, πέραν της εφαρμογής του κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, είχε αναγνωριστεί από την κοινοτική νομολογία η δυνατότητα λήψεως ατομικής αποφάσεως βάσει του άρθρου 95 ΑΧ όσον αφορά τις κατηγορίες ενισχύσεων που δεν προβλέπει ο κώδικας ενισχύσεων στην εν λόγω βιομηχανία, η λήψη τέτοιας αποφάσεως εξαρτάται από την εκτίμηση της Επιτροπής. Σχετικώς, δεν τίθεται ζήτημα για βαρύνουσα την Επιτροπή υποχρέωση και, ακόμα λιγότερο, για υποχρέωση αυτεπάγγελτου ελέγχου. Επομένως, η Επιτροπή είχε την ευχέρεια να εκτιμήσει αν ορισμένα στοιχεία δικαιολογούσαν την ακριβή εφαρμογή του άρθρου 95 ΑΧ. Συναφώς, η καθής παραπέμπει στην αιτιολογική σκέψη 124 της προσβαλλομένης αποφάσεως όπου δηλώνει ότι προέβη σε εξέταση βάσει του άρθρου 95 ΑΧ και αποφάσισε να μη λάβει απόφαση βάσει του εν λόγω άρθρου.

126 Δεύτερον, σύμφωνα με την καθής, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν αφορά τον ZRFG αυτόν καθαυτόν, αλλά την προσφυγή σε έκτακτες αποσβέσεις και την εκ μέρους της προσφεύγουσας σύσταση αφορολόγητων αποθεματικών, δηλαδή ατομική ενίσχυση. Επομένως, προκειμένου περί του ζητήματος σχετικά με την αναγκαιότητα λήψεως αποφάσεως βάσει του άρθρου 95 ΑΧ, ουδεμία σημασία έχει το ζήτημα αν ο ZRFG ήταν αναγκαίος για τη διασφάλιση της υπάρξεως, όσον αφορά τις επιχειρήσεις, επαρκών κινήτρων ώστε αυτές να αναπτύξουν ή να βελτιώσουν το παραγωγικό δυναμικό των εγκαταστάσεών τους στις συντοριακές ζώνες καθώς και για τη μέριμνα σχετικά με την αποφυγή μονίμων απωλειών θέσεων εργασίας στις ζώνες αυτές. Σύμφωνα με την καθής, έπρεπε να αποδειχθεί ότι οι έκτακτες αποσβέσεις και τα αφορολόγητα αποθεματικά ήσαν αναγκαία για την πραγματοποίηση ορισμένων εμπίπτουσών στη Συνθήκη ΕΚΑΧ επενδύσεων, πράγμα που η προσφεύγουσα δεν έπραξε.

127 Στις γραπτές παρατηρήσεις της επί του υπομνήματος παρεμβάσεως, η καθής επισημαίνει προσέτι ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 95, πρώτο εδάφιο, ΑΧ έχει ως μοναδικό αντικείμενο τη θέσπιση ενός συστήματος συγκεκριμένης παρεκκλίσεως από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ προκειμένου να καθίσταται δυνατή στην Επιτροπή η αντιμετώπιση απρόβλεπτης καταστάσεως. Η Επιτροπή δεν μπορεί να επιτρέψει τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων που δεν είναι απαραίτητες για την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης ΕΚΑΧ και μπορούν να συνεπάγονται στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

— Προκαταρκτικές σκέψεις

128 Πρέπει να υπομνησθεί ότι με τις διατάξεις του άρθρου 95 ΑΧ εξουσιοδοτείται η Επιτροπή να προβεί στη λήψη αποφάσεως ή συστάσεως κατόπιν σύμφωνης ομόφωνης γνώμης του Συμβουλίου και κατόπιν διαβουλεύσεως με τη Συμβουλευτική Επιτροπή ΕΚΑΧ σε όλες τις μη προβλεπόμενες από τη Συνθήκη περιπτώσεις

όπου προκύπτει ότι αυτή η σύσταση είναι αναγκαία για την πραγματοποίηση, στο πλαίσιο της λειτουργίας της κοινής αγοράς άνθρακα και χάλυβα και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 ΑΧ, ενός από τους στόχους της Κοινότητας, όπως αυτοί ορίζονται στα άρθρα 2 ΑΧ, 3 ΑΧ και 4 ΑΧ.

- 129 Στο πλαίσιο της οικονομίας της Συνθήκης, δεν αντίκειται προς το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ το να επιτρέπει, κατά παρέκκλιση, η Επιτροπή σχεδιασθείσες από τα κράτη μέλη και συμβατές με τους στόχους της Κοινότητας ενισχύσεις, στηριζόμενη στο άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, ΑΧ (απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Οκτωβρίου 1997, T-239/94, EISA κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1839, σκέψη 63) προκειμένου να αντιμετωπιστούν απρόβλεπτες καταστάσεις.
- 130 Στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, η Επιτροπή έχει χρησιμοποιήσει το άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, ΑΧ με δύο διαφορετικές προσεγγίσεις. Αφενός, έχει εκδώσει γενικές αποφάσεις, δηλαδή κώδικες ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, προβλέπουσες γενική παρέκκλιση από την απαγόρευση κρατικών ενισχύσεων όσον αφορά ορισμένες κατηγορίες ενισχύσεων. Αφετέρου, η Επιτροπή είχε εκδώσει ατομικές αποφάσεις επιτρέπουσες ειδικές, κατ' εξαίρεση, ενισχύσεις.
- 131 Έτσι, το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ δεν απαγορεύει στην Επιτροπή, στηριζόμενη κατά τρόπο άμεσο στο άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, ΑΧ, να επιτρέπει κρατικές ενισχύσεις είτε για τις κατηγορίες που ειδικώς προβλέπονται από τον κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα είτε όσον αφορά κρατικές ενισχύσεις που δεν εμπίπτουν στις κατηγορίες αυτές (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις EISA κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα στη σκέψη 129 ανωτέρω, σκέψεις 70 έως 72: Forges de Clabecq κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα στη σκέψη 62 ανωτέρω, σκέψη 79, και DSG κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα στη σκέψη 28 ανωτέρω, σκέψη 204).
- 132 Εν προκειμένω, σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή αρνήθηκε την εφαρμογή του άρθρου 95 ΑΧ για τους εξής λόγους:

- «(121) Η Επιτροπή επισημαίνει καταρχάς ότι στην παρούσα υπόθεση η Γερμανία δεν έχει διατυπώσει επίσημο αίτημα για την κίνηση της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 95 [ΑΧ].
- (122) Το σύστημα που έχει καθιερωθεί βάσει της Συνθήκης ΕΚΑΧ στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων παρέχει στην Επιτροπή την ευχέρεια, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις και τηρουμένης της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 95 [ΑΧ], να εγκρίνει τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων σε όλες τις περιπτώσεις που δεν προβλέπονται στη Συνθήκη και στις οποίες η έκδοση τέτοιας απόφασης είναι, σύμφωνα με το άρθρο 5, αναγκαία για την επίτευξη, στην κοινή αγορά άνθρακα και χάλυβα, κάποιου από τους επιμέρους στόχους της Κοινότητας οι οποίοι προσδιορίζονται στα άρθρα 2, 3 και 4.
- (123) Σύμφωνα με την απόφαση του Πρωτοδικείου της 7ης Ιουλίου 1999 [T-106/96, *Wirtschaftsvereinigung Stahl κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1999, σ. II-2155], η παράλειψη κοινοποίησης δεν είναι ικανή να απαλλάξει ή ακόμη και να εμποδίσει την Επιτροπή να αναλάβει πρωτοβουλία με βάση το άρθρο 95 [ΑΧ] και, ενδεχομένως, να κηρύξει τις ενισχύσεις συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά. Ωστόσο, στην αιτιολογική σκέψη 42 της ίδιας δικαστικής απόφασης, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η Επιτροπή, όταν εξετάζει κατά πόσον συμβιβάζονται με τη συνθήκη ενισχύσεις που εμπίπτουν στον κώδικα, οφείλει να εφαρμόζει το συνολικό πλέγμα κανόνων που ο ίδιος αυτός κώδικας προβλέπει. Τούτο σημαίνει ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να εγκρίνει τέτοιες ενισχύσεις με ατομική της απόφαση ενάντια στις γενικές διατάξεις του κώδικα. Βάσει των [κωδικών ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα] που ισχύουν από το 1986, οι περιφερειακές ενισχύσεις για επενδύσεις είναι δυνατό να εγκριθούν μόνο εφόσον αφορούν συγκεκριμένες περιοχές, οι οποίες καθορίζονται επακριβώς και στις οποίες δεν συγκαταλέγονται οι περιοχές όπου βρίσκονται οι μονάδες παραγωγής στις οποίες πραγματοποιήθηκαν οι επενδύσεις που ενισχύθηκαν μέσω των επιμαχων έκτακτων αποσβέσεων και αφορολόγητων αποθεματικών. Επομένως, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι το άρθρο 95 [ΑΧ] δεν είναι εφαρμοστέο στην παρούσα υπόθεση.
- (124) Εξάλλου, η Επιτροπή, ασκώντας τη διακριτική ευχέρεια που διαθέτει εν προκειμένω, θεωρεί ότι στην παρούσα υπόθεση δεν είναι αντιμέτρητη με μία υπόθεση η οποία δεν ρυθμίζεται από τη συνθήκη και στην οποία θα ήταν αναγκαία η έκδοση θετικής απόφασης προκειμένου να επιτευχθεί κάποιος από τους στόχους της Κοινότητας που καθορίζονται στα άρθρα 2 [ΑΧ], 3

[AX] και 4 [AX]. Παραδείγματος χάρη, οι χορηγηθείσες ενισχύσεις δεν απέβλεπαν στη διαρθρωτική εξυγίανση και την αποκατάσταση της οικονομικής βιωσιμότητας της γερμανικής χαλυβουργίας. Αντιστοίχως, η Γερμανία ουδέποτε αναφέρθηκε σε κάποιο πρόγραμμα μείωσης της παραγωγικής ικανότητας του συγκεκριμένου επιχειρηματικού ομίλου το οποίο να συνδέεται άμεσα με τις επίμαχες έκτακτες αποσβέσεις και τα αφορολόγητα αποθεματικά. Κατά συνέπεια, δεν κρίνεται δικαιολογημένη στην παρούσα υπόθεση η χορήγηση ενισχύσεων επί τη βάση του άρθρου 95 [AX].

- (125) Επιπλέον, με βάση την εξέλιξη των οικονομικών και χρηματοοικονομικών δεδομένων της χαλυβουργίας στις αρχές της δεκαετίας του 1990 και τις ατομικές αποφάσεις οι οποίες εκδόθηκαν δυνάμει του άρθρου 95 [AX] και αφορούσαν την έγκριση ενισχύσεων για την αναδιάρθρωση διαφόρων επιχειρήσεων, το Συμβούλιο και η Επιτροπή, στην κοινή τους δήλωση που ενεγράφη στο πρακτικό του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 1993, επισημαίνουν ότι “με την επιφύλαξη του δικαιώματος κάθε κράτους μέλους να ζητήσει την έκδοση απόφασης δυνάμει του άρθρου 95 [AX] και λαμβανομένων υπόψη των συμπερασμάτων του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1993, το Συμβούλιο είναι αποφασισμένο να αποφύγει κάθε νέα παρέκκλιση δυνάμει του άρθρου 95 για ενισχύσεις υπέρ συγκεκριμένης επιχείρησης”.

133 Από αυτές τις αιτιολογικές σκέψεις προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν προέβη στην εφαρμογή του άρθρου 95 AX, κατά κύριο λόγο, στηριζόμενη στη σκέψη 42 της προπαρατεθείσας στην ανωτέρω σκέψη 120 αποφάσεως *Wirtschaftsvereinigung Stahl* κατά Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία το εν λόγω κοινοτικό όργανο θα μπορούσε να εγκρίνει μια κρατική ενίσχυση, που προβλέπεται από τον κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα δυνάμει του άρθρου 95 AX, μόνον αν μια τέτοια ατομική έγκριση δεν θα ήταν αντίθετη προς τους θεσπισμένους με τον κώδικα αυτό γενικούς κανόνες (εκατοστή εικοστή τρίτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως). Επικουρικώς, από την εκατοστή εικοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή έκρινε, εν προκειμένω, ότι δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 95 AX.

134 Κατά συνέπεια, αντίθετα προς ό,τι διατείνεται η προσφεύγουσα, η Επιτροπή δεν αρνήθηκε να εξετάσει το ζήτημα αν μπορούσε να εφαρμοστεί, εν προκειμένω, το άρθρο 95 AX. Πράγματι, δεν αμφισβητείται ότι η Επιτροπή εξέτασε στην αιτιολογική σκέψη 124 της προσβαλλομένης αποφάσεως, και παρά την ανυπαρξία αιτήματος εφαρμογής του άρθρου 95 AX εκ μέρους της Ομοσπονδιακής

Δημοκρατίας της Γερμανίας, το ζήτημα της δυνατότητας εφαρμογής της διατάξεως αυτής. Παρ' όλ' αυτά, η Επιτροπή θεώρησε ότι, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής της διατάξεως αυτής. Υπό τις περιστάσεις αυτές, παρέλκει η έκδοση αποφάσεως επί της αιτιάσεως της προσφεύγουσας σχετικά με την εσφαλμένη εκ μέρους της Επιτροπής ερμηνεία της προπαρατεθείσας στην ανωτέρω σκέψη 120 αποφάσεως *Wirtschaftsvereinigung Stahl* κατά Επιτροπής, στο μέτρο που, παρά την ερμηνεία αυτή, η Επιτροπή έκρινε, παρ' όλ' αυτά, αναγκαίο στην αιτιολογική σκέψη 124 της προσβαλλομένης αποφάσεως, να εξετάσει το ζήτημα αν συνέτρεχαν, εν προκειμένω, οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 95 ΑΧ.

- 135 Υπό το φως ακριβώς αυτών των διευκρινίσεων, πρέπει να εξεταστεί το ζήτημα αν, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η Επιτροπή διέπραξε λάθος εκτιμήσεως αρνούμενη να εφαρμόσει την παρέκκλιση του άρθρου 95 ΑΧ στην προβλεπόμενη από το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ απαγόρευση των ενισχύσεων.

— Επί του προβαλλομένου λάθους εκτιμήσεως όσον αφορά την άρνηση εφαρμογής του άρθρου 95 ΑΧ

- 136 Πρέπει κατ' αρχάς να υπομνησθεί ότι δεν αμφισβητείται ότι, βάσει του άρθρου 95 ΑΧ, η Επιτροπή απολαύει διακριτικής εξουσίας προκειμένου να διαπιστώνει αν οι ενισχύσεις είναι αναγκαίες για την υλοποίηση των στόχων της Συνθήκης (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις του Πρωτοδικείου ΕΙΣΑ κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 129 ανωτέρω, σκέψη 72· της 7ης Ιουλίου 1999, T-89/96, *British Steel* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-2089, σκέψη 47, και *Wirtschaftsvereinigung Stahl* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 120 ανωτέρω, σκέψη 43).

- 137 Στον τομέα αυτόν, ο έλεγχος νομιμότητας πρέπει, όπως είναι επόμενο, να περιορίζεται στην εξέταση του ζητήματος αν η Επιτροπή υπερέβη τα συμφυή με την εξουσία της εκτιμήσεως όρια λόγω αλλοιώσεως στοιχείων ή πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών ή λόγω καταχρήσεως εξουσίας ή διαδικασίας (βλ., ιδίως, απόφαση *Wirtschaftsvereinigung Stahl* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 120 ανωτέρω, σκέψη 63).

- 138 Προκειμένου να διαπιστωθεί αν η Επιτροπή, κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, έκανε πρόδηλο λάθος δυνάμενο να αιτιολογήσει την ακύρωση της προσβαλλομένης απόφασης, πρέπει τα προσκομισθέντα από την προσφεύγουσα αποδεικτικά στοιχεία να είναι ικανά να ανατρέψουν τις σχετικές με τα πραγματικά περιστατικά εκτιμήσεις που έχουν γίνει στην εν λόγω απόφαση (απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1996, T-380/94, AIUFFASS και AKT κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-2169, σκέψη 59).
- 139 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα περιορίστηκε στο να ισχυριστεί ότι, ενόψει των στόχων της Συνθήκης ΕΚΑΧ όπως αυτοί έχουν διακηρυχθεί στα άρθρα 2 ΑΧ, 3 ΑΧ και 4 ΑΧ, ήταν πράγματι αναγκαία η αναγνώριση του συμβατού του άρθρου 3 του ZRFG με τη Συνθήκη προκειμένου να διασφαλιστεί η ύπαρξη επαρκών ενθαρρύνσεων ώστε οι επιχειρήσεις να αναπτύξουν και να βελτιώσουν (άρθρο 3, στοιχείο δ', ΑΧ) το παραγωγικό δυναμικό των εγκαταστάσεών τους στις όμορες περιοχές και προκειμένου να προστατευθούν οι περιοχές αυτές από την έξοδο του εργατικού δυναμικού τους και την οικονομική ερήμωση (άρθρο 2, δεύτερο εδάφιο, ΑΧ). Ένας τέτοιος γενικού χαρακτήρα ισχυρισμός δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής ώστε να αναιρεθεί η εκτίμηση της Επιτροπής.
- 140 Εξάλλου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν επικαλείται κανένα στοιχείο που να επιτρέπει να καταδειχθεί ότι οι ενισχύσεις για επενδύσεις υπό τη μορφή εκτάκτων αποσβέσεων και αφορολόγητων αποθεματικών που είχαν καταβληθεί προς όφελός της ήσαν απαραίτητες για την υλοποίηση των στόχων της Συνθήκης ΕΚΑΧ.
- 141 Η απλή παραπομπή που κάνει η προσφεύγουσα σε ανακοίνωση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, με ημερομηνία 14 Ιανουαρίου 2000, σύμφωνα με την οποία είναι προφανές ότι οι δηλωθείσες συμβατές δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 2, ΕΚ ενισχύσεις θα εξυπηρετούσαν και τους στόχους της Συνθήκης ΕΚΑΧ, όπως αυτοί έχουν διακηρυχθεί με τα άρθρα 2 ΑΧ και 3 ΑΧ, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απόδειξη του αναγκαίου χαρακτήρα των εν λόγω ενισχύσεων, κατά την έννοια του άρθρου 95 ΑΧ. Συναφώς, αρκεί να διευκρινιστεί, αφενός, ότι το άρθρο 87, παράγραφος 2, ΕΚ δεν τυγχάνει εφαρμογής στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚΑΧ και, αφετέρου, ότι η εκτίμηση της αναγκαιότητας των ενισχύσεων βάσει του άρθρου 95 ΑΧ πρέπει να γίνεται υπό το πρίσμα των ιδίων στόχων της Συνθήκης ΕΚΑΧ, μεταξύ των οποίων δεν περιλαμβάνονται οι δηλωθείσες συμβατές δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 2, ΕΚ ενισχύσεις.

- 142 Εν πάση περιπτώσει, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο λάθος εκτιμώντας, στην αιτιολογική σκέψη 124 της προσβαλλομένης απόφασης, ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν είχε μνημονεύσει τυχόν πρόγραμμα μείωσης της παραγωγικής ικανότητας του ομίλου Salzgitter, σε άμεση σχέση με τις χορηγηθείσες ενισχύσεις ώστε να αποφευχθεί ενδεχόμενη εφαρμογή του άρθρου 95 ΑΧ.
- 143 Πράγματι, προκειμένου περί ενός τομέα για τον οποίο είναι πασίδηλο ότι υφίσταται υπερπαραγωγή, όπως ο τομέας της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, η μείωση των παραγωγικών δυνατοτήτων μπορούσε πράγματι να φαίνεται αναγκαία για την πραγματοποίηση των στόχων της Συνθήκης, στο πλαίσιο ενισχύσεων για τις οποίες μπορούσε να εκδοθεί ατομική απόφαση βάσει του άρθρου 95 ΑΧ. Έτσι, μια τέτοια μείωση μπορεί να συντελέσει στη διατήρηση των συνθηκών που ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να αναπτύξουν και να βελτιώσουν το παραγωγικό δυναμικό τους (άρθρο 3, στοιχείο δ', ΑΧ) ή να εκσυγχρονίσουν την παραγωγή (άρθρο 3, στοιχείο ζ', ΑΧ). Επιπλέον, στο πλαίσιο της υπέρ το δέον ικανότητας παραγωγής του τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, η προσφυγή σε ένα τέτοιο κριτήριο συντελεί στο να αποφεύγεται να ευνοείται η πραγματοποίηση αβέβαιων οικονομικών πρωτοβουλιών οι οποίες, επειδή απλώς επιδεινώνουν τις ανισορροπίες που πλήττουν τις σχετικές αγορές, δεν μπορούν τελικώς να επιλύσουν κατά τρόπο αποτελεσματικό και διαρκή τα προβλήματα των οικείων περιοχών και επιχειρήσεων.
- 144 Ως εκ τούτου, ενόψει του ποικίλου χαρακτήρα των στόχων της Συνθήκης και της αναγνωρισμένης στην Επιτροπή ευκαμψίας όσον αφορά τον ρόλο της που συνίσταται στη διασφάλιση της σταθερής εναρμόνισης αυτών των ποικίλων στόχων, διά της χρησιμοποίησής της διακριτικής εξουσίας της προκειμένου να επιτυγχάνεται η ικανοποίηση του κοινού συμφέροντος (βλ., μεταξύ άλλων, υπό την έννοια αυτή, απόφαση *Wirtschaftsvereinigung Stahl* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 120 ανωτέρω, σκέψη 65, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία), η χρήση, εν προκειμένω, από την Επιτροπή του κριτηρίου της μείωσης των παραγωγικών δυνατοτήτων δεν συνιστά πρόδηλο λάθος εκτιμήσεως στο πλαίσιο της εξετάσεως της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 95 ΑΧ.
- 145 Πάντως, στο μέτρο που η Επιτροπή δεν θεώρησε ότι οι ενισχύσεις για τις σχετικές επενδύσεις μείωναν τις παραγωγικές δυνατότητες της προσφεύγουσας, λόγω του

ότι, ιδίως, δεν είχε ενημερωθεί από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας για τυχόν σχέδιο μειώσεως των εν λόγω δυνατοτήτων, το εν λόγω κοινοτικό όργανο δεν μπορούσε να συναγάγει ότι η επίμαχη ενίσχυση σκοπούσε στην πραγματοποίηση των στόχων της Συνθήκης.

146 Εξ αυτού έπεται ότι ο τρίτος λόγος πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

147 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ορθώς η Επιτροπή διαπίστωσε ότι τα απορρέοντα από το άρθρο 3 του ZRFG φορολογικά μέτρα, από τα οποία ωφελήθηκε η προσφεύγουσα, συνιστούσαν κρατικές ενισχύσεις ασύμβατες με την κοινή αγορά. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει να εξεταστεί τώρα ο έβδομος λόγος που αντλείται από την προσβολή της αρχής της ασφάλειας του δικαίου, και τούτο στο μέτρο που η Επιτροπή απαίτησε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να ανακτήσει από την προσφεύγουσα τις κηρυχθείσες ασύμβατες ενισχύσεις.

Επί του εβδόμου λόγου που αντλείται από την προσβολή της αρχής της ασφάλειας δικαίου

Επιχειρήματα των διαδίκων

148 Η προσφεύγουσα παρατηρεί, κατ' αρχάς, στην ογδοηκοστή πρώτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή φαίνεται να υπεραμύνεται της απόψεως ότι στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚΑΧ, αντίθετα προς ό,τι προβλέπεται στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚ, αποκλείεται, γενικώς διαχρονικός περιορισμός του δικαιώματος ανακτήσεως μιας ενισχύσεως, επειδή κάτι τέτοιο «θα ήταν αντίθετο προς τη θεμελιώδη αρχή της Συνθήκης ΕΚΑΧ», δηλαδή την απόλυτη απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων. Κατά την προσφεύγουσα, τέτοιο επιχείρημα δημιουργεί διαφορά μεταξύ του δικαιώματος για ενισχύσεις που εμπίπτει στη Συνθήκη ΕΚΑΧ και αυτού που εμπίπτει στη Συνθήκη ΕΚ, πράγμα που δεν υφίσταται, στην πραγματικότητα, ούτε στο πνεύμα ούτε στον σχεδιασμό των συνθηκών αυτών ούτε

στην πρακτική της Επιτροπής. Ο προβαλλόμενος απόλυτος χαρακτήρας μιας απαγορεύσεως δεν έρχεται σε αντίθεση με τον σεβασμό της αρχής της ασφάλειας δικαίου και την αναγνώριση προθεσμίας παραγραφής.

149 Εξ αυτού έπεται ότι, σύμφωνα με την προσφεύγουσα, η αρχή της ασφάλειας του δικαίου μπορεί επίσης να προβάλλεται στο πεδίο της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Κατά τα λοιπά, πρόκειται εδώ για γενική αρχή δικαίου της οποίας η εφαρμογή επιβάλλεται επίσης στο πλαίσιο του δικαίου των ενισχύσεων και δεν αφήνεται στη διάθεση της Επιτροπής.

150 Περαιτέρω, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η επιταγή ανακήσεως των κρατικών ενισχύσεων που προβλέπεται από το κοινοτικό δίκαιο αποσκοπεί στην άρση των παρανόμως αποκτηθέντων ανταγωνιστικού χαρακτήρα πλεονεκτημάτων που επέτρεψαν στην επωφεληθείσα επιχείρηση να ορίσει χαμηλότερες απ' ό,τι οι ανταγωνιστές της τιμές. Πάντως, σύμφωνα με την προσφεύγουσα, η Επιτροπή δεν προέβη εν προκειμένω σε καμιά διαπίστωση σχετικά με τις συνέπειες στον ανταγωνισμό των προβλεπομένων από το άρθρο 3 του ZRFG εκτάκτων αποσβέσεων.

151 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει επίσης ότι η εξουσία της Επιτροπής να απαιτήσει την ανάκτηση μιας ενισχύσεως υπόκειται, εν πάση περιπτώσει, σε δεκαετή προθεσμία παραγραφής. Η προθεσμία αυτή, που προβλέπεται από το άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88] της Συνθήκης ΕΚ (ΕΕ L 83, σ. 1), έπρεπε να έχει αποτελέσει οδηγό εν προκειμένω της Επιτροπής εφόσον αποτελεί το αποτέλεσμα εξισορροπήσεως της αρχής της ασφάλειας του δικαίου με την ανάγκη της αποκαταστάσεως ανόθευτου ανταγωνισμού.

152 Τέλος, απαντώντας στις γραπτές παρατηρήσεις του Πρωτοδικείου, με τις οποίες ζητήθηκε από την προσφεύγουσα να θεμελιώσει και να διευκρινίσει ορισμένους ισχυρισμούς της, η τελευταία ανέφερε ότι απέστειλε τακτικώς, από τα έτη 1980/1981, εκθέσεις δραστηριότητας και ετήσιους λογαριασμούς στην Επιτροπή, ειδικότερα στις υπηρεσίες που ήταν τότε επιφορτισμένες με την εξέταση των

ενισχύσεων και της αναδιαρθρώσεως του τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, στο πλαίσιο του συστήματος εκμεταλλεύσεως των ποσοτώσεων παραγωγής για τη σχετική βιομηχανία και των συναφών δράσεων της Επιτροπής, με σκοπό την αναδιάρθρωση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, που είχαν τεθεί σε εφαρμογή κατά τη δεκαετία του '80. Οι ισχυρισμοί αυτοί επαναλήφθηκαν και ενώπιον του Πρωτοδικείου.

- 153 Με τα γραπτά της υπομνήματα, η παρεμβαίνουσα αναφέρεται στην προπαρατεθείσα στη σκέψη 90 απόφαση *Acciaierie di Bolzano* κατά Επιτροπής, σκέψη 69, στο πλαίσιο της οποίας το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, στο μέτρο που κατά τον χρόνο εκδόσεως της επίδικης αποφάσεως στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, καμιά προθεσμία παραγραφής δεν είχε οριστεί, η Επιτροπή δεν υποχρεούνταν να τηρήσει προθεσμία παραγραφής όταν είχε λάβει την εν λόγω απόφαση. Από την απόφαση αυτή προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο θα αντιμετώπιζε το ζήτημα της παραγραφής διαφορετικά αν ο κανονισμός 659/1999 είχε ήδη τεθεί σε ισχύ κατά τον χρόνο λήψεως της επίδικης αποφάσεως. Σύμφωνα με την παρεμβαίνουσα, δεδομένου ότι ήταν δυνατή η εφαρμογή, επικουρικής, της Συνθήκης ΕΚ και των θεσπισμένων βάσει της τελευταίας διατάξεων του παραγωγού δικαίου στους διεπόμενους από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ τομείς, μπορούσε να αποκλειστεί η εφαρμογή επικουρικής του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999 επί των εμπιπτουσών στη Συνθήκη ΕΚΑΧ κρατικών ενισχύσεων μόνον αν το εν λόγω άρθρο αντέκειτο προς τη Συνθήκη ΕΚΑΧ, πράγμα που δεν συνέβαινε εν προκειμένω.
- 154 Η καθής παραπέμπει στην ογδοηκοστή αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως και στην απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, T-126/96 και T-127/96, BFM και EFIM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-3437, σκέψη 67), σύμφωνα με την οποία «για να μπορεί να επιτελέσει τη λειτουργία που συνίσταται στην τήρηση της ασφαλείας δικαίου, τυχόν προθεσμία παραγραφής πρέπει κατ' αρχήν να καθορίζεται εκ των προτέρων από τον κοινοτικό νομοθέτη».
- 155 Όσο για το επιχείρημα σχετικά με την επικουρική εφαρμογή του κανονισμού 659/1999, η καθής σημειώνει ότι ο τελευταίος αφορά μόνο τη Συνθήκη ΕΚ και δεν είναι δυνατό το πεδίο εφαρμογής του να επεκταθεί στον τομέα της Συνθήκης ΕΚΑΧ μέσω ερμηνείας του δικαίου. Μόνον ο νομοθέτης είναι εξουσιοδοτημένος να πράξει κάτι τέτοιο. Η προπαρατεθείσα στη σκέψη 90 ανωτέρω απόφαση *Acciaierie di*

Bolzano κατά Επιτροπής δεν αλλάζει τίποτα εν προκειμένω. Πράγματι, μολονότι είναι αληθές ότι ο λόγω κανονισμός ίσχυε κατά τον χρόνο λήψεως της προσβαλλομένης απόφασης, γεγονός πάντως είναι ότι η Συνθήκη ΕΚΑΧ δεν προέβλεπε προθεσμία παραγραφής και, επομένως, τέτοια προθεσμία δεν υφίστατο.

- 156 Τέλος, η καθής δήλωσε, απαντώντας σε γραπτές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου, ότι μικρή σημασία έχει το αν έλαβε ή όχι γνώση των διαβιβασθέντων από την προσφεύγουσα ετησίων λογαριασμών, και τούτο εφόσον η διαβίβαση αυτή δεν μπορούσε να αντικαταστήσει ανακοίνωση στο πλαίσιο της διέπουσας τις κρατικές ενισχύσεις διαδικασία.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 157 Πρέπει, προκαταρκτικώς, να επισημανθεί ότι, σύμφωνα με την ογδοηκοστή πρώτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης απόφασης, η Επιτροπή δήλωσε:

«Στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚΑΧ, κάθε εθνική ενίσχυση απαγορεύεται εκτός αν έχει εγκριθεί κατ' εξαίρεση βάσει ενός κώδικα ενισχύσεων προς τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, θεσπισθέντα δυνάμει του άρθρου 95 [ΑΧ]. Η ρύθμιση αυτή διαφέρει ριζικά από το καθεστώς που ισχύει βάσει των παραγράφων 1 και 3 του άρθρου 87 [ΕΚ], σύμφωνα με τις οποίες η Επιτροπή διαθέτει μεγάλα περιθώρια διακριτικής ευχέρειας και δεν έχει να κάνει με μία απόλυτη απαγόρευση των ενισχύσεων, αλλά με το ενδεχόμενο να θεωρήσει την εκάστοτε ενίσχυση ασυμβίβαστη. Ακόμη και αν ο κανόνας παραγραφής που προβλέπεται στον κανονισμό [...] 659/1999 αποδεικνύεται απαραίτητος με βάση την αρχή της ασφάλειας του δικαίου σε μία περίπτωση η οποία εμπίπτει στη Συνθήκη ΕΚ, αντιθέτως η παραγραφή στερείται νοήματος στον τομέα ΕΚΑΧ, στον οποίον εξακολουθεί να δεσπόζει η απόλυτη "απαγόρευση" των ενισχύσεων. Αυτή ακριβώς η "απαγόρευση" της Συνθήκης ΕΚΑΧ είναι που κατοχυρώνει την ασφάλεια δικαίου, διότι η εκάστοτε ενίσχυση θεωρείται παράνομη εάν δεν έχει λάβει ειδική έγκριση. Τυχόν χρονικός περιορισμός της εξέτασης των μέτρων θα αντέβαινε στη θεμελιώδη αυτή αρχή της Συνθήκης ΕΚΑΧ.»

- 158 Αυτή η ανάλυση δεν αντέχει σε εξέταση.

- 159 Βεβαίως, είναι αληθές ότι μια προθεσμία παραγραφής, προκειμένου να πληροί τον σκοπό της, πρέπει να ορίζεται εκ των προτέρων. Ο ορισμός της προθεσμίας αυτής καθώς και οι εκτελεστικές λεπτομέρειές της εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του κοινοτικού νομοθέτη. Πάντως, ο τελευταίος δεν έχει παρέμβει για να ορίσει προθεσμία παραγραφής στον τομέα του ελέγχου των χορηγούμενων βάσει της Συνθήκης ΕΚΑΧ ενισχύσεων (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 62 ανωτέρω, σκέψη 139).
- 160 Παρ' όλ' αυτά, πρέπει να υπομνησθεί ότι η ουσιώδης επιταγή της ασφάλειας του δικαίου, στις διάφορες μορφές της, σκοπεί στη διασφάλιση της προβλεψιμότητας των εμπιπτουσών στο κοινοτικό δίκαιο εννόμων καταστάσεων και σχέσεων (απόφαση Δικαστηρίου της 15ης Φεβρουαρίου 1996, C-63/93, Duff κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-569, σκέψη 20, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 19ης Μαρτίου 1997, T-73/95, Oliveira κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-381, σκέψη 29).
- 161 Η εκ μέρους της Επιτροπής παράβαση της θεμελιώδους επιταγής της ασφάλειας του δικαίου δεν μπορεί, αντίθετα προς ό,τι υποστήριξε η Επιτροπή ενώπιον του Πρωτοδικείου, να αποκλεισθεί εν προκειμένω ούτε λόγω της ανυπαρξίας προθεσμίας παραγραφής ούτε λόγω της ανυπαρξίας προηγούμενης εκ μέρους της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας γνωστοποιήσεων των επιμάχων μέτρων ενισχύσεων σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚΑΧ διαδικασία.
- 162 Συναφώς, πρέπει, κατ' αρχάς, να σημειωθεί ότι, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα στη σκέψη 62 απόφαση Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο δεν απέρριψε τη δυνατότητα διαπιστώσεως και, ενδεχομένως, κολασμού παραβιάσεως εκ μέρους της Επιτροπής της αρχής της ασφάλειας του δικαίου στο πλαίσιο λήψεως αποφάσεως επιτάσσουσας την ανάκτηση ενισχύσεων, και τούτο ελλείπει προθεσμίας παραγραφής και προηγούμενης γνωστοποιήσεως αυτών (απόφαση Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 62 ανωτέρω, σκέψη 140).

- 163 Περαιτέρω, πρέπει να υπομνησθεί ότι, εν προκειμένω, η παραβίαση της αρχής της ασφάλειας του δικαίου προβάλλεται από την προσφεύγουσα, επωφεληθείσα των επιμάχων ενισχύσεων. Πάντως, ο οργανωμένος από τις διατάξεις του έκτου κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα μηχανισμός ελέγχου και εξετάσεως των κρατικών ενισχύσεων δεν επιβάλλει ειδική υποχρέωση στον επωφεληθέντα από μια ενίσχυση. Αφενός, η υποχρέωση γνωστοποιήσεως και η προηγούμενη απαγόρευση εφαρμογής προγραμμάτων ενισχύσεων, όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 του έκτου κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, απευθύνονται στο κράτος μέλος. Αφετέρου, το εν λόγω κράτος μέλος είναι επίσης ο αποδέκτης της αποφάσεως με την οποία η Επιτροπή διαπιστώνει το ασύμβατο μιας ενισχύσεως και το καλεί να την καταργήσει εντός της προθεσμίας που αυτή τάσσει (βλ., κατ' αναλογία, στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚ, απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1996, C-39/94, SFEI κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-3547, σκέψη 73). Δεδομένου ότι το κράτος μέλος είναι ο μόνος θεσμικός συνομιλητής της Επιτροπής στο πλαίσιο του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων δυνάμει της Συνθήκης ΕΚΑΧ (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση του Πρωτοδικείου της 31ης Μαρτίου 1998, T-129/96, Preussag Stahl κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-609, σκέψη 80), η προσφεύγουσα δεν ήταν δυνατό, όπως είναι επόμενο, να θεωρηθεί υπεύθυνη ελλείψει προηγούμενης γνωστοποιήσεως των επιμάχων ενισχύσεων.
- 164 Αποδοχή της θέσεως της Επιτροπής θα είχε ως συνέπεια ότι η εξουσία της να επιτάσσει την ανάκτηση μιας ενισχύσεως δεν θα μπορούσε να αμφισβητηθεί για τον λόγο απλώς και μόνο ότι η ενίσχυση αυτή δεν είχε προηγουμένως γνωστοποιηθεί από το κράτος μέλος, ενώ βεβαίως η παρατυπία αυτή δεν είναι δυνατόν να καταλογιστεί στον επωφεληθέντα από την ενίσχυση.
- 165 Βεβαίως, είναι αληθές ότι ο κοινοτικός δικαστής έχει αποκλείσει το ότι ο επωφεληθείς από μια ενίσχυση είναι δυνατόν να έχει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη όσον αφορά το νομότυπο χαρακτήρα μιας ενισχύσεως αν αυτή έχει χορηγηθεί κατά παράβαση, πλην κατ' εξαίρεση περιστάσεων, των διατάξεων σχετικά με τη διαδικασία προηγούμενου ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων. Πράγματι, ένας συνετός επιχειρηματίας πρέπει κανονικά να μπορέσει να βεβαιωθεί ότι έχει τηρηθεί η διαδικασία αυτή (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 20ής Σεπτεμβρίου 1990, C-5/89, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1990, σ. I-3437, σκέψη 14, και της 14ης Ιανουαρίου 1997, C-169/95, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-135, σκέψη 51· αποφάσεις του Πρωτοδικείου Preussag Stahl κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 163 ανωτέρω, σκέψη 77· της 29ης Σεπτεμβρίου 2000, T-55/99, CETM κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-3207, σκέψη 121, και ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 110 ανωτέρω, σκέψη 182).

- 166 Ωστόσο, η προσφεύγουσα δεν επικαλείται δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς τον νομότυπο χαρακτήρα της ενισχύσεως αλλά προσβολή της αρχής της ασφάλειας του δικαίου, η οποία δεν μπορεί να περιορίζεται στις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη δημιουργία δικαιολογημένης εμπιστοσύνης όσον αφορά τον επωφεληθέντα των ενισχύσεων.
- 167 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί το ζήτημα αν, εν προκειμένω, η Επιτροπή ενήργησε κατά τρόπο αντίθετο προς την αρχή της ασφάλειας του δικαίου.
- 168 Συναφώς, πρέπει να ληφθεί ως βάση η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί από την απόφαση σχετικά με τη έγερση αντιρρήσεων, απόφαση που η Επιτροπή έλαβε στις 4 Αυγούστου 1971 όσον αφορά την εφαρμογή του προβλεπομένου από το άρθρο 3 του ZRFG καθεστώτος ενισχύσεων.
- 169 Όπως προαναφέρθηκε στην ανωτέρω σκέψη 67, μέχρι τη λήξη ισχύος του πρώτου κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, στις 31 Δεκεμβρίου 1981, η Επιτροπή υπεραμνόταν ερμηνείας διαφορετικής αυτής που υιοθέτησε στην προσβαλλόμενη απόφαση, κατά την οποία η εφαρμογή στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα των καθεστώτων γενικών και περιφερειακών ενισχύσεων υπέκειτο στον έλεγχο της Επιτροπής βάσει τόσο των διατάξεων του άρθρου 67 ΑΧ όσο και αυτών των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ, αποκλειομένων των διατάξεων του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ.
- 170 Επομένως, βάσει της ερμηνείας αυτής μπορούσε να θεωρηθεί ότι, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1981, τα καθεστώτα γενικών και περιφερειακών ενισχύσεων, ως προς τα οποία η Επιτροπή δεν είχε προβάλει αντιρρήσεις βάσει των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ —όπως ακριβώς συνέβαινε, εν προκειμένω, όσον αφορά το άρθρο 3 του ZRFG με την απόφαση της Επιτροπής της 4ης Αυγούστου 1971— μπορούσαν νομίμως να παρέχουν οφέλη στις επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα.

- 171 Αντιθέτως, ύστερα από τη θέση σε ισχύ του δεύτερου κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, την 1η Ιανουαρίου 1982, και, στη συνέχεια, με τους μεταγενέστερους κώδικες, η Επιτροπή θέσπισε ένα ενιαίο σύστημα σκοπών στη διασφάλιση ομοιόμορφης αντιμετώπισης όλων των ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, στο πλαίσιο μιας και μόνης διαδικασίας, καλύπτουσας τόσο τις ειδικές ενισχύσεις (δηλαδή αυτές που χορηγούνται δυνάμει καθεστώτων εχόντων ως κύριο αντικείμενο ή αποτέλεσμα την ευνοϊκή αντιμετώπιση των επιχειρήσεων σιδήρου και χάλυβα) όσο και τις μη ειδικές ενισχύσεις, στις οποίες περιλαμβάνονται, ειδικότερα, αυτές που χορηγούνται δυνάμει γενικών ή περιφερειακών καθεστώτων ενισχύσεων. Η θέσπιση ενός τέτοιου συστήματος εντασσόταν στο πλαίσιο της μέριμνας για την αναγκαία αναδιάρθρωση της αντιμετωπιζουσας κρίση βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, διά της προβλέψεως της προοδευτικής καταργήσεως των ενισχύσεων. Ωστόσο, οι διατάξεις του δεύτερου κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα τήρησαν σιγή όσον αφορά τις συνέπειες που θα έπρεπε να αντληθούν από αυτό το νέο σύστημα όσον αφορά τα προηγουμένως εγκριθέντα καθεστάτα γενικών ή περιφερειακών ενισχύσεων.
- 172 Ύστερα από τον τρίτο κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα [απόφαση 3484/85/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1985, που θεσπίζει κοινοτικούς κανόνες για ενισχύσεις στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα (ΕΕ L 340, σ. 1)], απόφαση η οποία ίσχυσε μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 1986 και της 31ης Δεκεμβρίου 1988, η Επιτροπή διευκρίνισε, στο άρθρο 6 του κώδικα αυτού, ότι έπρεπε να τηρείται εγκαίρως ενήμερη ώστε να υποβάλλει τις παρατηρήσεις της σχετικά με τα "προγράμματα" που αποβλέπουν στην εφαρμογή στον τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα των καθεστώτων ενισχύσεων, ως προς τα οποία είχε ήδη αποφανθεί βάσει των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ. Αυτές οι γνωστοποιήσεις των προγραμμάτων ενισχύσεων του άρθρου 6 του εν λόγω κώδικα έπρεπε να γίνουν στην Επιτροπή το αργότερο μέχρι τις 30 Ιουνίου 1988.
- 173 Πάντως, η θέσπιση, τουλάχιστον, του τρίτου κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα μπορεί να αναλυθεί, ύστερα από την ημερομηνία εκδόσεως του κώδικα αυτού, ως σιωπηρή αναθεώρηση της μη αντιρρήσεως που περιεχόταν στην απόφαση της Επιτροπής του 1971, όσον αφορά τις εμπόλιπτουσες στη Συνθήκη ΕΚΑΧ επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων και η προσφεύγουσα. Εξάλλου, δεν προκύπτει σαφώς αν η μεταγενέστερη εφαρμογή του άρθρου 3 του ΖΡFG προς όφελος της προσφεύγουσας ενέπιπτε στην προβλεπόμενη από το άρθρο 6 του τρίτου κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα υποχρέωση γνωστοποιήσεως των «προγραμμάτων». Πράγματι, αφ' ης στιγμής επιτράπηκε στην προσφεύγουσα, πριν καν από τον εν λόγω κώδικα, να απολαύει του προβλεπομένου από το άρθρο 3 του ΖΡFG πλεονεκτήματος, η εν λόγω επιχείρηση συνέχισε, στην πράξη, να απολαύει της εφαρμογής του άρθρου αυτού, του οποίου πληρούσε τις προϋποθέσεις.

174 Κατά συνέπεια, η κατάσταση που προέκυψε από την έκδοση του δεύτερου και τρίτου κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία αβεβαιότητας και ελλείψεως σαφήνειας τα οποία είναι καταλογιστέα στην Επιτροπή:

— ο σιωπηρός χαρακτήρας της μερικής —και, ως εκ τούτου, μη απολύτως σαφούς — αποσύρσεως της περιεχομένης στην απόφαση της Επιτροπής του 1971 μη αντιρρήσεως

— κάποια ασάφεια ως προς το περιεχόμενο της σιωπηρής μερικής αποσύρσεως της προπαρατεθείσας μη αντιρρήσεως όσον αφορά το ζήτημα αν η μεταγενέστερη εφαρμογή του άρθρου 3 του ZRFG έπρεπε να γνωστοποιηθεί ως «πρόγραμμα», κατά την έννοια του άρθρου 6 του τρίτου κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα.

175 Σε αυτή την κατάσταση αβεβαιότητας και ελλείψεως σαφήνειας προστέθηκαν μεταγενέστερα στοιχεία (που μνημονεύονται στις κατωτέρω σκέψεις 179 επ.), συνδεδεμένα με το νομικό πλαίσιο (που περιγράφεται στις κατωτέρω σκέψεις 176 έως 178) που θεσπίστηκε κατόπιν της διαπιστώσεως της προδήλου κρίσεως στον τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα.

176 Λόγω αυτής της καταστάσεως προδήλου κρίσεως, η Επιτροπή θέσπισε, με την απόφαση 2794/80/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 31ης Οκτωβρίου 1980, περί καθορισμού ενός συστήματος ποσοστώσεων παραγωγής χάλυβος για τις επιχειρήσεις της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβος (ΕΕ ειδ. έκδ. 13/010, σ. 50), ένα σύστημα ποσοστώσεων για την αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησεως στην σχετική αγορά, λόγω της σημειωθείσας υπερπαραγωγής. Προβλε-

πόταν ότι ο υπολογισμός των ποσοστώσεων έπρεπε να στηρίζεται στις παραγωγές αναφοράς κάθε σχετικής επιχειρήσεως, μέσω ορισμένων προσαρμογών, ειδικότερα προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη οι πραγματοποιούμενες επενδύσεις ή οι προσπάθειες αναδιαρθρώσεως των επιχειρήσεων. Για την εφαρμογή αυτού του συστήματος ποσοστώσεων, η Επιτροπή ελάμβανε τακτικά και γρήγορα πληροφορίες σχετικά με την παραγωγή και τις παραδόσεις των οικείων επιχειρήσεων και διέθετε εξουσίες ελέγχου, και δη επιτοπίου, σχετικά με τα στοιχεία που της διαβιβάζονταν. Αυτό το διαχειριζόμενο από την Επιτροπή περίπλοκο σύστημα καθορισμού ποσοστώσεων και επιβλέψεως της αγοράς παρατάθηκε επανειλημμένως από την τελευταία, στο πλαίσιο της μέριμνας για ευκρίνεια και τελειοποίηση.

177 Υπό το πρίσμα της προσαρμογής του κατ' αυτόν τον τρόπο θεσπισθέντος καθεστώτος, η Επιτροπή καθιέρωσε ένα σαφή σύνδεσμο μεταξύ της χορηγήσεως μη επιτραπεισών ενισχύσεων και των ποσοστώσεων παραγωγής, και τούτο προκειμένου να αποφευχθεί σφύρευση των μέτρων αυτών. Πράγματι, με την απόφαση 2177/83/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 28ης Ιουλίου 1983, για παράταση του συστήματος επιτηρήσεως και ποσοστώσεων παραγωγής για ορισμένα προϊόντα των επιχειρήσεων της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα (ΕΕ 1983, L 208, σ. 1), η Επιτροπή μπορούσε, δυνάμει του άρθρου 15 Α της εν λόγω αποφάσεως, «να προβεί σε μείωση των ποσοστώσεων μιας επιχείρησης, εφόσον διαπιστώσει ότι η εν λόγω επιχείρηση έχει επωφεληθεί από ενισχύσεις που δεν έχουν εγκριθεί από την Επιτροπή δυνάμει της αποφάσεως 2320/81/ΕΚΑΧ [δεύτερος κώδικας ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα] ή ότι οι σχετικές με την έγκριση των ενισχύσεων προϋποθέσεις δεν τηρήθηκαν». Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή «μια τέτοια διαπίστωση εξαιρεί την επιχείρηση από προσαρμογή [των ποσοστώσεων] δυνάμει των άρθρων 14, 14 Α, 14 Β, 14 Γ και 16 της αποφάσεως [2177/83]». Όμοια κατ' ουσίαν διατύπωση περιλαμβανόταν στις επόμενες αποφάσεις περί παρατάσεως του καθεστώτος εποπτείας και ποσοστώσεων, ιδίως στο άρθρο 15 Α της αποφάσεως 3485/85/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1985, για παράταση της ισχύος του συστήματος επιτήρησης και ποσοστώσεων παραγωγής για ορισμένα προϊόντα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα (ΕΕ 1985, L 340, σ. 5), και στο άρθρο 15 Α της 194/88/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 6ης Ιανουαρίου 1988, που παρατείνει το σύστημα επιτήρησης και ποσοστώσεων παραγωγής ορισμένων προϊόντων για τις επιχειρήσεις της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα (ΕΕ 1988, L 25, σ. 1), μέχρι τις 30 Ιουνίου 1988. Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι το Δικαστήριο έκρινε επανειλημμένως ότι το καθεστώς ποσοστώσεων των κωδικών ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα αποτελούσαν ένα συνεκτικό σύνολο και επιδίωκαν κοινό σκοπό, συγκεκριμένα την αναδιάρθρωση που είναι αναγκαία για την προσαρμογή της παραγωγής και των σχετικών δυνατοτήτων στην προβλέψιμη ζήτηση και την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας σιδήρου και

χάλυβα, και ότι δεν ήταν ούτε αυθαίρετο ούτε εισήγε δυσμενείς διακρίσεις το γεγονός ότι τα προκύπτοντα από την εφαρμογή του ενός από τα συστήματα αυτά δεδομένα μπορούν να αποτελούν σημείο αναφοράς στο πλαίσιο του ετέρου (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Ιανουαρίου 1985, 250/83, Finsider κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 131, σκέψη 9^η της 15ης Οκτωβρίου 1985, 211/83, 212/83, 77/84 και 78/84, Krupp και Thyssen κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3409, σκέψη 34, και της 7ης Απριλίου 1987, 226/85, Dillinger Hüttenwerke κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 1621, σκέψη 2).

- 178 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή αναγκάστηκε στο να ελέγχει τα στοιχεία τα σχετικά με την παραγωγή των επιχειρήσεων της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα που ελάμβανε από τις τελευταίες, ειδικότερα προκειμένου να διαπιστώνει αν η διατήρηση ή η αύξηση των παραγωγικών δυνατοτήτων προέκυπτε από μη επιτραπείσες κρατικές ενισχύσεις, οι οποίες μπορούσαν να αντιμάχονται τον στόχο της αναδιαρθρώσεως του τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα. Ο έλεγχος αυτός είχε, ιδίως, ως στόχο να εξακριβωθεί αν οι ποσοστώσεις παραγωγής που είχαν χορηγηθεί κατά τρόπο περιοδικό και ονομαστικό στις επιχειρήσεις έπρεπε, ενδεχομένως, να μειωθούν. Εξάλλου, η Επιτροπή δεν μπορούσε να αγνοεί τις αυξανόμενες υποχρεώσεις που επέβαλλε, κατά το ίδιο ακριβώς χρονικό διάστημα, στις οικείες επιχειρήσεις σχετικά με την προς αυτήν γνωστοποίηση των προγραμμάτων τους επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων των πηγών χρηματοδότησεως των τελευταίων, και τούτο προκειμένου να επισημαίνει εγκαίρως την εμφάνιση εξελίξεων συνεπαγομένων τον κίνδυνο επιδεινώσεως των ανισορροπιών όσον αφορά τις παραγωγικές δυνατότητες, σύμφωνα με την απόφαση 3302/81/EKAX της Επιτροπής, της 18ης Νοεμβρίου 1981, σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχουν για τις επενδύσεις τους οι επιχειρήσεις σιδηρουργίας (ΕΕ 1981, L 333, σ. 35), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2093/85/EKAX της Επιτροπής, της 26ης Ιουλίου 1985 (ΕΕ L 197, σ. 19), απόφαση που ίσχυσε μέχρι τις 16 Οκτωβρίου 1991.

- 179 Σ' αυτήν ακριβώς την αλληλουχία ιδιαίτερων υποχρεώσεων βαρυνουσών τις επιχειρήσεις της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, απηύθυνε η προσφεύγουσα, που ονομαζόταν τότε Stahlwerke Peine — Salzgitter AG, στην Επιτροπή, στα τέλη του 1988, την έκθεσή της δραστηριοτήτων και τους ετήσιους λογαριασμούς για τα έτη 1987/1988, από τους οποίους προέκυπτε ότι είχε επωφεληθεί, δυνάμει του άρθρου 3 του ZRFG εκτάκτων αποθεματικών (Sonderposten mit Rücklageanteil) για επενδύσεις στις εγκαταστάσεις της σιδήρου και χάλυβα στο Peine και στο Salzgitter, στη Zonenrandgebiet. Όμοιες πληροφορίες προέκυπταν από διαβιβασθείσες από

την προσφεύγουσα εκθέσεις και ετήσιους λογαριασμούς για τα μεταγενέστερα έτη. Πάντως, βάσει των πληροφοριών αυτών, το υποστατό της διαβίβασης των οποίων δεν έχει αμφισβητηθεί από την Επιτροπή, η τελευταία όφειλε να επισημάνει και να διαπιστώσει την ανυπαρξία γνωστοποιήσεως των ενισχύσεων και να προβεί στις σχετικές ενέργειες. Εξάλλου, πρέπει να υπομνησθεί ότι η Επιτροπή εξέτασε εκ νέου το προβλεπόμενο από το άρθρο 3 του ZRFG καθεστώς ενισχύσεων κατά τη διάρκεια του 1988, εξέταση που την οδήγησε στη λήψη της αποφάσεως της 14ης Δεκεμβρίου 1988 [SG (88) D/1748] σχετικά με τη μη προβολή εν προκειμένω αντιρρήσεων.

180 Έτσι, η κατάσταση αβεβαιότητας και ασάφειας που έχει περιγραφεί στην ανωτέρω σκέψη 174, μαζί με την επί μακρόν ανυπαρξία αντιδράσεως της Επιτροπής και τούτο παρά το γεγονός ότι γνώριζε τις ενισχύσεις από τις οποίες είχε επωφεληθεί η προσφεύγουσα, δημιούργησε, κατά παράβαση του καθήκοντος επιμελείας που φέρει το όργανο αυτό, μια αμφίβολη κατάσταση, την οποία η Επιτροπή όφειλε να διασαφηνίσει πριν προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια με σκοπό να επιβάλει την επιστροφή των ήδη καταβληθεισών ενισχύσεων (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Δικαστηρίου της 9ης Ιουλίου 1970, 26/69, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 383, σκέψεις 28 έως 32).

181 Παρ' όλ' αυτά, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν προέβη σε μια τέτοια διασαφήνιση. Ειδικότερα, πρέπει να σημειωθεί ότι, στα μεταγενέστερα κείμενα των κωδικών ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, η Επιτροπή απλώς επανέλαβε τις διατάξεις του άρθρου 6 του τρίτου κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα.

182 Κατά συνέπεια, υπό τις ιδιαίτερες περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως, η Επιτροπή δεν μπορούσε, άλλως παραβίαζε την αρχή της ασφάλειας του δικαίου, να ζητήσει την επιστροφή των καταβληθεισών στην προσφεύγουσα μεταξύ 1986 και 1995 ενισχύσεων.

183 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτός ο λόγος ακυρώσεως που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της ασφάλειας του δικαίου και να ακυρωθούν, όπως είναι επόμενο, τα άρθρα 2 και 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στο μέτρο που αφορούν την υποχρέωση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας να ανακτήσει από την προσφεύγουσα τις επίμαχες ενισχύσεις.

- 184 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεδομένου ότι αποκλείεται η επιστροφή των καταβληθεισών στην προσφεύγουσα μεταξύ 1986 και 1995 ενισχύσεων, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι δεν συντρέχει λόγος να αποφανθεί επί των λόγων που αφορούν, κατ' ουσίαν, τη μείωση και τον υπολογισμό του ποσού των επιστρεπτέων ενισχύσεων. Όσο για τον λόγο που αντλείται από την έλλειψη αιτιολογίας, που έχει σχέση με τη διαπίστωση του ασύμβατου των επιμάχων ενισχύσεων, από τον διενεργηθέντα ανωτέρω, στο πλαίσιο των τριών πρώτων λόγων της προσφεύγουσας δικαστικό έλεγχο, σαφώς καταδεικνύεται ότι η υποχρέωση αυτή τηρήθηκε.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 185 Σύμφωνα το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού του Διαδικασίας, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Εν προκειμένω, η προσφυγή της προσφεύγουσας έγινε δεκτή όσον αφορά σημαντικό μέρος των αιτημάτων της.
- 186 Ως εκ τούτου, ύστερα με ακριβοδίκαιη εκτίμηση των σχετικών περιστάσεων, το Πρωτοδικείο αποφασίζει ότι η προσφεύγουσα θα φέρει το ένα τρίτο των εξόδων της η δε Επιτροπή θα φέρει, εκτός από τα δικά της έξοδα, και τα δύο τρίτα των εξόδων της προσφεύγουσας.
- 187 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας θα φέρει, σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, τα δικά της δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει τα άρθρα 2 και 3 της αποφάσεως 2000/797/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 28ης Ιουνίου 2000, σχετικά με την κρατική ενίσχυση την οποία χορήγησε η Γερμανία στις εταιρείες Salzgitter AG, Preussag Stahl AG και στις θυγατρικές του κλάδου χαλυβουργίας του εν λόγω ομίλου, νυν Salzgitter AG — Stahl und Technologie (SAG).
- 2) Η προσφεύγουσα φέρει το ένα τρίτο των δικαστικών εξόδων της.
- 3) Η Επιτροπή φέρει, εκτός από τα δικά της δικαστικά έξοδα, και τα δύο τρίτα των εξόδων της προσφεύγουσας.
- 4) Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας φέρει τα δικά της δικαστικά έξοδα.

Tiili

Pirrung

Mengozzi

Meij

Βηλαράς

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο την 1η Ιουλίου 2004.

Ο Γραμματέας

Η Πρόεδρος

H. Jung

V. Tiili

Περιεχόμενα

Νομικό πλαίσιο	II - 1943
Ιστορικό της διαφοράς	II - 1945
Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων	II - 1947
Σκεπτικό	II - 1949
Επί του πρώτου λόγου που αντλείται από το γεγονός ότι η Επιτροπή προέβη σε διάφορες εσφαλμένες διαπιστώσεις σχετικά με την έννοια της κρατικής ενισχύσεως .	II - 1950
Επί του πρώτου σκέλους που αντλείται από εσφαλμένο χαρακτηρισμό των φορολογικών διατάξεων του άρθρου 3 του ZRFG στο μέτρο που αυτές αποτελούν γενικές φορολογικές διατάξεις	II - 1950
— Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1950
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1951
Επί του δεύτερου σκέλους που αντλείται από τον προβαλλόμενο αντισταθμιστικό χαρακτήρα των προβλεπομένων στο άρθρο 3 του ZRFG φορολογικών μέτρων	II - 1956
— Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1956
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1958
Επί του τρίτου σκέλους που αντλείται από την προβαλλόμενη ανάγκη να εξεταστούν οι φορολογικοί κανόνες των κρατών μελών της Κοινότητας προκειμένου να προσδιοριστεί τι ακριβώς αποτελεί «κανονική» φορολογική επιβάρυνση	II - 1964
— Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1964
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1965
Επί του τετάρτου σκέλους που αντλείται από την προβαλλόμενη για την Επιτροπή υποχρέωση να αποδείξει ότι τα αποτελέσματα, όσον αφορά τον ανταγωνισμό των φορολογικών μέτρων του άρθρου 3 του ZRFG, είναι τα ίδια με αυτά μιας κλασικού τύπου επιδοτήσεως	II - 1967
— Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1967
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1968
Επί του δεύτερου λόγου που αντλείται από την εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ και του άρθρου 67 ΑΧ	II - 1970
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1970
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1972

SALZGITTER κατά ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από τη μη εφαρμογή του άρθρου 95 AX	II - 1976
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1976
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1979
— Προκαταρκτικές σκέψεις	II - 1979
— Επί του προβαλλομένου λάθους εκτιμήσεως όσον αφορά την άρνηση εφαρμογής του άρθρου 95 AX	II - 1983
Επί του εβδόμου λόγου που αντλείται από την προσβολή της αρχής της ασφάλειας δικαίου	II - 1986
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1986
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1989
Επί των δικαστικών εξόδων	II - 1998